

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

KÖZREBOCSÁTJA

A M. NEMZETI MŰZEUM
KÖNYVTÁRA.

BUDAPEST,

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

1876.

A HARMADIK FÜZET TARTALMA:

Abafi Lajos: A magyar könyvészet történetéhez	117—121
Fraknói Vilmos: Pázmány Péter négy ismeretlen munkája	122—127
Barna Ferdinánd: A Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi országos könyvtárának rendezéséről	127—134
Csontos János: A „Torkos Lajos“-féle gyűjtemény code- xei a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában	134—140
Emich Gustáv: Az elveszett magyar nyomtatványokról	141
A magyar irodalom 1876-ban	142—156
Hazai nem-magyar irodalom	156—159
Hirlapirodamunk 1876-ban	160—166
Vegyes közlemények	166—168

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára ezen cím alatt folyóiratot indít meg, mely a magyarországi könyvészet és a hazai könyvtárak közlönye óhajt lenni.

Közölni fog a régibb magyarországi bibliographia körébe tartozó értekezéseket és az újabb felfedezésekről szóló értesítéseket. Ismertetni fogja a hazai könyvtáraknak történetét, szervezetét, nevezetesebb tudományos kincseit és szerzeményeit. Továbbá összeállítandja a magyarországi sajtó irodalmi érdekű termékeinek és a hazánkat érdeklő külföldi munkáknak lehetőleg teljes és pontos jegyzékét.

Készséggel megnyitja hasábjait a könyvtárnokok és könyvgyűjtők felszólásainak, javaslatainak és kérdéseinek; számít mindazoknak szives közreműködésére, kiket hivatalos állásuk és irodalmi foglalkozásuk ezen térre vezet.

A „Könyv-Szemle“ megjelenik évenként 20 ívnyi terjedelemben, két-havi füzetekben, díszes kiállításban.

Előfizetési ára egész évre bérmentes szétküldéssel együtt 2 frt 40 kr.

Az előfizetési pénzek Knoll Károly úrhoz a M. Tud. Akadémia könyvkiadó hivatalába, vagy a legközelebbi könyvkereskedésbe, egyéb küldemények és irodalmi közlemények a M. Nemzeti Múzeum könyvtárába küldendők.

A MAGYAR KÖNYVÉSZET TÖRTÉNETÉHEZ.

Közli: **Abafi Lajos.**

„Planum egy tökéletes Magyar Bibliografia és Szókönyv iránt. Pesten, Trattner János Tamás betűivel 1814.“ Ez a czime egy igénytelen 8-rétű, 14 számozatlan levélre (28 oldalra) terjedő iratkának. Sehol és senki által nem láttam ez iratot felemlítve, pedig felette érdekes látni, hogy már 11 évvel Sándor István „Magyar könyvesháza“ megjelenése (1803) után — e nagyszorgalmú mű hézagosságát és gyarlóságát átlátva, de meg sem említve — mint érezte egy lelkes kör égető szükségét egy magyar könyvészetnek, és mily úton-módon gondolta s tervezte azt lehetőleg teljesen és tökéletesen előállíthatni.

Az „Előbeszéd“-ben (Kolozsvár, 1814. jun. 17.) elmondja Döbrentei Gábor, hogy neki adták át Kovachich Márton György és fia Kovachich József Miklós — mindkettő jeles történész — e tervezetet, melyet „Doctor Gyarmathy Sámuel Gramatikusunk“ magyarra fordított. „Ezen plánum, Mélt. Kormányzéki Tanácsos Kenderessi Mihály, Mélt. Bárá Wesselényi Miklós úrfi, Fő-Tisztelendő Plébános Szabó János, Mélt. Kormányzéki Titoknok Kanyó László, Tisztel. P. Koros István, és T. P. Buzna, s Prof. Bergai, Tiszt. Prof. Szilágyi Ferencz, Prof. Méhes Sámuel, Prof. Hegedüs Sámuel, Tiszt. Prof. Molnos Dávid és Tiszt. Szász Mózsés Urak jelenlétében felolvastatt, helyben hagyatott.“ Wesselényi ajánlkozván a nyomtatási költség fedezésére, megbízta a gyűlekezet Döbrenteit e tervezet kiadásával, mire ő annál készségesebben vállalkozott, „mivel — úgymond — a Gyűlésnek néhány Tagjai, kik a munkára magokat ajánlották, az ittlévő Akadémia s Reformátum és Unitárium Kollegium Bibliotékájiban, mint a N.-Enyedi R. Kollegiumében találtató magyar könyveknek Katalogusát már el is készítették, s azt Doctor Gyarmathy Sámuel Urnak, ki ezen munka Rendbeszedőjének választatott, általadták.“

A „Plánum“ bevezetésében el van mondva, hogy csak az irodalom és nyelv művelése teheti valamely nemzet nevét valóban fényessé; erre nézve szükséges a régi magyar irodalmat átkutatni s a nép közt még lappangó szókat összegyűjteni és ezekből tökéletes szótárt készíteni, mely alapja lehetne a nyelv további fejlesztésének. Ezt azonban egyes ember nem viheti végbe. E célra társaság alakulása ajánlatik, melynek mindenki tagja, ki közreműködik.

„Lássuk már mi légyen fő és első tárgya ezen társaságnak, melyre törekednünk kelljen. Csak két munkát kívánnánk mi attól.

I. Magyar Bibliographiát, azaz olyan lajstromot, melyben a Typographiának feltalálásától fogva kinyomtatott minden magyar könyvnek Titulusát (címjét) egész a 18-ik századig betűrend szerint rakva találatnék.

II. Egy legtökéletesebb magyar szótárt (Dictionariumot).

Az első munka lenne az a kútő, melyből a szótárt lehetne csinálni. Abból kapnánk a Literaria Historiára tökéletes bevezetést, megismervén az írókat és könyveiket, melyeknek tudása nélkül nyelvünk művelésére elég czélt nem érhetünk. A másodiknak pedig, úgy mint a tökéletes szótárnak hasznát nincs olyan hazafi, a ki által ne látná.

Mi módon lehet tökéletes magyar Bibliothecára (könyvtára) szert tenni?

1-szor. Vagynak sok magyar írott vagy nyomtatott könyvek a közönséges Bibliothekák között.

2-szor. Az iskolák tanítói, papok, közönséges hivatalbéli személyek és magános tekintetes nemések mind a két nemen birnak különbféle magyar könyveket s kéziratokat, és ezeknél is jó kútőre lehet találni, melyből sok könyvekről tudósítást vehetünk. Annak pedig módja e következő leghelyesebb volna.

3-szor. Kiki írja a maga keze alatt levő könyveknek tökéletes lajstromát és küldje el a fő-társaságnak rendbeszedés végett.

4-szer. Ezen lajstrom írásában következőket kell vigyázni:

a) Ha nem kell sokat írni, minden könyvet egy negyed levélre, ha többet kell, kettőre, de azt is negyed formába hajtva, írják. b) Írják le a könyvnek egész címjét, az első szótól az utolsóiglan. c) Jegyezzék meg milyen a könyv formája, melybe nyomtatott, valjon egészbe, félbe vagy negyedbe, 8-ad, 12-ed, 16-od vagy 32-ed részben, s a t. d) Hány lapokból vagy levelekből? vagy hány darabokból áll az egész

könyv? s a t. e) Ha címjéből ki nem tetszenék, ki, hol adta ki és nyomtatta? f) és valjon valamely könyvvizsgáló helybenhagyásával vagy a nélkül jött világ eleibe. g) Milyen elosztása van benne a tárgyaknak? h) Ha valami tudósítás van arról az íróról vagy az ő könyvéről s miféle nyelven íratott, mindezeket is fel kell jegyezni. i) Ha névtelen volt az író, de mégis tudják, fel kell jegyezni. k) Végtére hozzá kell tenni, hogy és hol bírja ezt az így lerajzolt könyvet, és az is, a ki így megírta, tegye nevét alája.

5-ször. Nagyon rövidülne ezen munka, ha elébb a közönséges könyvtárakba való könyveket, melyek a collegiumban vagy klastromban találhatóak, betűrend szerint leírnák, belé jegyeztvén az író, a munkát és a kiadásnak helyét, s ezeket a magános személyekkel közölvén, azok csak az olyan magoknál levő könyveket írják le, melyek azon könyvtárba leírva nem volnának, most így nem kénytelenítetténeek ugyanazon könyveket annyiszor leírni és a magános személyek könnyebben jutnának a dologhoz, jobb szívvvel rávennék magokat.

6-szor. Minden könyv, a melyet leírtak, legyen egy különös 4-ed levélre, s ha az nem elég, kettőre leírva, hogy az egyenlőséget meg lehessen tartani s a leveleket általcserelegetni, elébb vagy hátrább teddegelni, betűrendbe szedni és mikor azoknak száma sok volna, azokat zavarodás nélkül vizsgálni, hogy valjon ez a könyv már másutt nincsen-e előszámlálva egy 4-ed levélbe, a feljebbi 4-ik szám alatt kitétetett útmutatás szerint leírni; de ha már egyszer mégis leírva volna, ezt ugyanazon levélnek végén tüntetni fel, hogy az ő nyomtatványa (exemplárja) amattól, melyet már másutt előszámláltak, különbözik, hanem a könyv birtokosának nevét és azét is, a ki azt leírta, írni alá. Ugyanezt kell érteni arról is, ha valakinek valamely Historia-írótól valamely Litteraria ismerete (tudományos tudósítása) volna magáról vagy könyvéről, melyek az előtte álló leírásba nem találhatóának vagy feljegyezve hibásan volnának, ezt pedig vagy a recensio tulajdon levelére jegyeznék fel, ha üresség volna, vagy külön levélre. Azonban a kinek tetszenék, a magánál levő könyvet újra leírhatná, ha mások azt recenseálták is, hogy az ott való hiányosságot kipótolná, de mindenkor a recensornak a maga nevét alá kell írni.

7-szer. Ezen sorba nem kellene belé tenni egy recensiót sem, hanem ha a mely éppen a kezében lévő exemplárból dolgoztatnék ki, nem pedig valami más könyvekből vétetnék, mely valamely munkát előhoz (cítál), hogy így az olvasók bizonyosak lehetnének azon könyvnek

kinyomtatott voltáról . . . . Ha azért valaki az ilyen módon előhozott és említett könyveket fel akarja jegyezni, azt csak a könyvnyomtatói jegyzésekbe (inter notitias Bibliographicas) jegyezze fel, hogy így ha történnék, hogy az így említett könyveket megtalálták, melyeknek pedig exemplárja a dolgozó Tagok között egyiknél se volna, az e féle könyvek lajstromát csak rendkívül és toldalék módjára kellene oda ragasztani.

8. Itt azt kiki magától általlátja, hogy minden, a ki a Társaságba beállani méltóztatik, nem csak a maga könyveit, hanem még a maga szomszédságába lévőket is méltóztassék leírni, ha kezéhez kaphatja . . . . Az ilyen Recensor ez által a Társaságtól annál nagyobbra becsültetik.“

Ezután következik hosszadalmas leírása azon módoknak, hogy miképen kellene a könyvtárak könyvészeti kiaknázásánál eljárni; ugyanis egy könyvtár-jegyzéket el kellene készíteni s azt a második könyvtárral kiegészítés végett közölni; az így bővített jegyzéket a harmadik s így tovább az ország minden köz- és magán-könyvtáraival közölve, végre készen kerülne vissza a Kolozsvárt lakó rendezőség kezéhez, hogy a kéziratot, újból átvizsgálva, sajtó alá készítse.

„Mi haszna lenne — folytatja a Plánum — hát már a Philologico Litteraria Társaság egy ilyen széles munkájának? Erre a kérdésre jó szívvel és könnyen megfelelünk: ebbe találunk a Magyar Literaria Historia nagy részét, mely tökéletesen kidolgozthatnánk, és a melylyel dicsekedhetnénk úgy mint minden pallérozott Nemzetek méltán dicsekednek, mikor a Literaria vagy nemzeti Historiának valamely részét megvilágosították, mely sok más esméreteknek szép világosságot ad, s egyszersmind megmentenők magunkat azon tunya nevezettől, melyet az idegenek szemünkre hányhatnának, ha tovább is a Hazai esméretségek kútfejét kikeresni érzéketlenül restellenők, de még más oldalról is igen nagy dícséretre lenne méltó ez a munka; mert ez által utat nyitnánk egy oly eszközre, mely nélkül a Magyar Szótár írásában ellennünk lehetetlen. Hogy ezt világosan megmutassuk, menjünk által a Philologico Litteraria Magyar Társaság munkájának második szakaszára, mely a Magyar, Deák, Német vagy még más nyelvekből is öszverakott s megvilágosított Szótár.“

Erre nézve színtén a munka felosztását ajánlja a Plánum. A szótár czéljából legelőször is a nyomtatott könyveket kellene forgatni;

a bibliát böngésszék a papok, mások mást és írjanak mindent külön-külön czédulákra s küldjék a központi rendezőnek. De miután az írók nem alkalmaztak minden létező magyar szót, a nép közé kell menni s az egyes tájakon divatozó szókat kutatni általában, különösen pedig a kertészetre vonatkozókat kertésztől és ugyan úgy az illetőket az illető kézművesektől, molnároktól, hajósoktól, földművesektől, kereskedőktől s a t. A jó szókat restituálni vagy általánosítani, az ujonan jaragott rossz szókat pedig, mikre megfelelőbb tősgyökeres szónk van, ki kell lökni s a t.

Plánumukat a két Kovachich — kik akkoriban bejárták Erdélyt történelmi források kutatása s gyűjtése czéljából — következőleg fejezik be.

„Ha mi, kiknek egyikünk már öreg, másikunk felserdült állapotba lépett (az apa született 1744-ben, a fiú 1798-ban), familia és atyafiságok nélkül lévén, kiknek kedvéért kellene valamit cselekednünk, több igyekezeteink között, melyeket Hazánkért felvállaltunk, hosszasan tartó Diplomatico-literaria Expeditiot tulajdon költségünkön kezdvén, életünk veszélyeztetésével terhes utakat folytatván, sok munkát, alkalmatlanságot, hideget, meleget, éhséget, szomjúságot szenvedtünk, hogy hazánkhoz való hív szeretetünket és tiszteletünket megbizonyítsuk; azt nem képzelhetjük, mint lehetnének mások oly érzéketlenek, hogy annak csak béres szolgáji kívánnának lenni, mintha az önként is nem elég adakozó, nem elég nemes, felséges és dícséretre méltó volna. Reméljük tehát sokak, oly nemes gondolkozásra emelkednek, hogy minden tulajdon hasznok várása nélkül is, Hazájoknak s a Magyar népnek díszítésére valami munkát fordítani nem restelendnek, mely által nem szegényülnek, hanem inkább dicsőbbekké, és a Nemzet pallérozódásának örök emlékezetre méltó eszközeivé lesznek.“

Végül értesíttetnek a magyarországi közreműködő hazafiak, hogy gyűjteményeiket Pestre, Helmecki Mihály philosophiai Doctorhoz küldjék.

Ime e „Plánum“, mely papiroson igen szépen ki volt czirkalmazva, de egyáltalában kivihetetlen volt ily alakban; a mint hát csakugyan annak is maradt, a mi kezdetben volt: *pium desiderium*.

PÁZMÁNY PÉTER
NÉGY ISMERETLEN MUNKÁJA.

Közli: Fraknói Vilmos.

III.

1613-ban, vagy a következő év elején, a felső-magyarországi nyomdák egyikében, — a hely, kiadó és fordító megnevezése nélkül — napvilágot látott „Lelki Orvosság“ cím alatt egy németországi helvét hitvallású író munkájának magyar fordítása. Ez elé a fordító „Beszéd“ cím alatt egy félívnvi terjedelmű előszót helyezett, melyben Pázmánynak Kalauzát megtámadta.

Ezen munkának is elvesztek összes példányai. Egyet sem ismerünk. Pázmány Alvinczit tartotta a munka fordítójának, az előszó szerzőjének. És a harcra mindig készen állva, csakhamar egy kis munkát bocsátott közre ily cím alatt:

„Az Calvinista Predikatorok igyenes erkeolcseu tekelletességnek, Tevkeore. Mellyet az Felfeoldeon nyomtatot Lelki Orvossagnak eleol járó beszedebeol szerzet Lethenyi Istvan.

Nyomtattak Beesben, Anno M. DC. XIV.“

Kis nyolczadrétű számozatlan 48 lap. Egyetlen ismert ép és teljes (marmaros-szigeti) példányának címlapjára Pázmány saját kezével írta: „R. P. Ferenczffi“, a kinek t. i. a példányt ajándékul adta.

Mert kétségtelen, hogy szerzője Pázmány; bár különös és megmagyarázhatatlan, hogy Lethenyi István álnév alá rejtőzött. Ugyanis létezett egy ily nevű protestáns író, ki 1633-ban Csepregen, hol prédikátor volt, „Az Calvinistác Magyar Harmoniaianac . . . meg-hamisítása“ című polemikus munkát adott ki. De lehet, hogy Pázmánynak 1614-ben ama Lethenyeiről semmi tudomása nem volt.

Pázmány bevezetésül „eleol iaro level“-et intéz Alvinczi Péterhez. Mert habár a „Lelki Orvosság“ névtelenül jelent meg, „a kik — úgymond — ebet szeorin s embert beszédin meg szoktak ismerni, azt esergetik, hogy a te Humanitasod vinnyeiébeol keolt az iratoeska. Nem tagadom, hogy az menyire toellem lehetet mentegesselek tégedet szereteo Alvinczi Uram, es azt feleltem erre az vádolásra, hogy egy-

szer néked az kása meg égette szádat, és magaddal is meg ismértettek, hogy másra termettél te, nem a tudos emberekkel való disputatióra. Azért, az király kenéshez*) (tudodé?) és az Fejedelmek Testamentomosságához nagyobb kedved vagyton, hogy sem az hitnek igazgatasához es az beoles irasokhoz.“

Mindazáltal e választ két okból intézi hozzá. Először, hogy biztos tudomást nyerjen tőle arról, vajjon csakugyan ő szerzője a Lelki Orvosság előszavának. És „Másodszor hogy temagad légy itíleo biro benne, mely szemtelenül cziganykodnak az Calvinista Predikatorok, mikor az régi keresztyenek tudományarul beszélnek. És incesd eeket, hogy ha Istenteul nem felnek, es tellyesseggel el vetemedtek a csalardsagra, ám bár csak az emberekteul való szégyenletekben meg ráncsak neha az fekeleot (?), es esunyabban berentuallyanak.“

A munkácskát négy részre osztja. Az elsőben kifejti „mi adot okot ez iratoeskara.“ Ugyanis az Alvinczi-féle előszó ismételte azt a gyakran felhozott vádat, hogy a katolikusok hálványozók és a szenteket imádják; megemlíti azt is, hogy az ő „Isteni igazságra vezérlő Kalauzát“ A. mindíg „Pokolra vezérlő Kalauz“-nak czímezi.

A második résznek czíme: „Czimeres hazugsági az Calvinista Beszelleonek.“ Felhozá ugyanis az Alvinczi-féle előszónak következő helyeit: „Az keonyu kohló Jesuitak tagadgyák, hogy eok a meghólt szenteket segítségeul hínák . . . Tagadgyák, hogy az Szent Mariat imadgyak.“ Pázmány csak röviden szól e kérdésről, és olvasóit az Alvinczihez intézett „Öt levélre,“ valamint a Kalauzra útálja. Azon ellenvetésre pedig, hogy „sohult nem olvasunk ilyen forman való segítségeul hívást, Halgas meg engemet Ur Isten az Abrahamért“, az ó-testamentomi szent könyvekből vett öt idézettel felel meg.

A harmadik rész czíme: „Ravasz alnoksága az Beszed szerzeonek.“ Ez a szűz Mária tiszteletére vonatkozó kérdéseket tárgyalja.

Végre a negyedik rész hivatva van kimutatni: „Meli bolondul bizonyítja az Beszed szerzeo Calvinista, hogy az Szenteket nem kel segítségeul hínunk.“

„Minek eleotte — úgy mond — az te bizonysgid rontasához kezdgyek, elseobennis azt kívánom teolled, mivelhogy arra tanítasz, hogy semmit ne hidgyek valamit az szent irasban meg nem mutat-

*) Ezen czélzást nem lehet másként magyarázni, mint úgy, hogy Alvinczi, miként később Bethlen Gábort, már Boeskey Istvánt is rá akarta beszélni, hogy magát koronáztassa meg.

hatsz, mutasd meg, hol vagyon irva ez az ti tudománytok: Nem szabad az szenteket kerni, hogy érettünk imadkozzanak. Ha ezt az szent irásban fel találod ma mondok ellene az Papistaságnak. Ha fel nem találod, ne bánd hogy szódat fogadom és el nem hiszem az mit az irásban nem olvasok.“

Azután felel három érvére, melyekkel a szentek segítségül hívása ellen harczolt.

A nyelv és előadás világosan hirdette, hogy Lethenyi neve alatt Pázmány lappang; — ez iránt senkinek sem lehetett kétsége. Legkevésebbé Alvinczinék, a ki még ugyanazon évben egy „Tükör“ című munkában válaszolt, melyből azonban egyetlen példányt sem ismerünk. Erre szintén 1614-ben Pázmánytól megjelent az „Igazságnak Győzedelme“ című munkája, melyben a fennebb ismertett munkát magáénak elismeri. *)

IV.

Pázmány ugyanakkor, midőn a magyarországi kálvinisták egyik vezérével, Alvinczi Péterrel megmérkőzött, a magyarországi lutheránus írókkal is háborúban állott.

1614-ben Zvonarich Imre csepregi prédikátor Haffenreffer Mátyás tübingai protestáns hittudósnak munkáját magyar fordításban, ily cím alatt bocsátotta közre: „A szent irásbeli hitünk ágainak bizonyos móddal és renddel három könyvre való osztása.“ Ehez Zvonarich egy Nádasdy Pálhoz intézett ajánlólevelet és Nagy Benedek kőszegi tanító előszót írt, melyben a „Kala uz“ ellen heves támadást intéz.**) Erre Pázmány, ismét álnév alatt, ily című czáfólv-iratot adott ki:

„Csepregi Mesterség, Az az Haffenreffernek magyarrá fordított koenyve eleiben fueggesztett leveleknek, czegéres czigánysági és orcza-szégyenítőe hazugsági. Mellyet az Igazságnak otalmára írt Styl Miklós.

Nyomtatták Bécsben 1614 Esztendeoben.“

Kis nyolczadrétű számozott 76 lap. (Egyetlen ismert, teljes és ép példánya a marmarosszigeti collégiumban.)

Minthogy a Haffenreffer-féle munka Nádasdy Pálnak volt ajánlva, Pázmány szintén neki ajánlotta a magáét. Erre — úgy mond — két

*) L. Pázmány Péter és kora című munkámat. I. 137 és kk. II.

**) L. u. o. I. 147. 1.

ok indítja. „Egyik az Nagyságod Uri személyének beocseulletes méltósága, melly az Magyar nemzetség keozeot nevezetes Uri-gyeokérbeol származván, sok szép ioságoknak gyeumeolcseozeo veszszeivel naponként nevededik, és orszagunknak deuceosseges magasztalására való szolgálatokat ifusaganak sengeieben mutat.“ A másik ok „az igazságnak felfordíthatatlan ereossegehez való bizodalmom.“ „Mint az Palma fábol csinált gerendák az terh alatt, le nem haiolnak, seot felemelkednek; és az arany, meg nem emésztetik, seot meg tisztítatik az egeo teuzben“: úgy a kath. egyház tanainak igazságát is a támadások még inkább kiderítik. „Nem kel ehez meszeunnen keresgetet ielenség; csak az Nagyságod beocseulletes nevének aianlot Hafenreffer keonyve eleiben feuggesztet levelekbeolis nylván lehet. Mely leveleknek, sok boytoriaánnal egybe csoportozott eusteokét, reovideden meg feuseuleom, és az Tekintetes Magyar Nemzetseggel szemlatomást megismerteteni, hogy az vj predikatorok cselelendi habahuriaia csak ravaszság, csavargás, hamisság, szemfny veszes; melyben sem igazság, sem okosság, sem szemérmetség nem találtatik. Ennek pedig itületit Nagyságodra magára hagyom.“

Az első részben (11—22. ll.) azt igyekszik kimutatni, hogy „az csepregi tanítás szerént, távuly esett az Apostoli igazságtúl az Luther hit,“ azaz a Zvonarics-féle ajánlólevélből kovácsol fegyvereket a protestáns felfogás ostromlására. Zvonarics azt mondja, hogy minden időben voltak, kik az igaz s apostoli tudományt oltalmazzák és magyarázták. Pázmány ezzel szemben így okoskodik: Nem voltak minden időben a kik az ágostai hitvallásnak a halottakért való imádságra, a bőjtre, a római pápára vonatkozó tanait oltalmazták; tehát ezek nem képeznek igaz és apostoli tudományt.

Zvonarics azt mondja, hogy az egyháznak minden időben voltak rövid írásai, melyek az egész mennyei tudományt röviden, rendben és világosan előadták. Pázmány ezzel szemben felállítja e tételt: az egyháznak soha sem voltak oly rövid írásai, melyekben az ágostai hitvallás világosan befoglaltatnék; az tehát nem tekinthető mennyei tudománynak.

Zvonarics azt állítja, hogy hamis vélekedésben van az, a ki valamit azonkívül hiszen, a mi a bibliában foglaltatik. Pázmány erre így szól: Zvonarics és hitsorsosai hisznek oly dolgot, mely a szent írásban nem foglaltatik, tehát hamis vélekedésben vannak; és idézi a Zvonarics-féle ajánlólevélből azt a helyet, a hol mondja, hogy az

apostolok eloszlásuk előtt az ő tudományukat összefoglalták és azt apostoli symbolumnak nevezték; a miről a szent írásban nincs említés.

A második részben (23—50. ll.) a „Kalauz“ ellen emelt vádakkal foglalkozik.

„Nem mertek — úgy mond — magok az Luther Predikatorok az Kalauzban harapni: hanem egy csácsogó nyalka mesterkét taszítottak eloe, és az által turkálnak három vagy négy czikkelykét az Kalauzban, az az egi nagy erdoeben két veszoe szálat akarnak levágni, hogy az erdoe ligetes légyen. Ez pedig az nyelves Haris, foeloetteb elment az emberség melloel és torkig meruelt a szemtelenségben. Azért gyermekded korában, eroes zabolát rántok száíában, talám ez után nem leszen olyan hoeresoekoes. De nem szidalommal mint oe, hanem vakmeroe balgatagságának igaz feddésével, ha lehet eszére hozom nyavalyást; és meg ismértetem véle, hogy kueleomb az gyermekek kákumbákomiban széleskedni, és az tudos emberek írásáu akadozni. Hogy pedig szégyen-vallását kuennyebben szenvedgye, neveruel sem emlekezem, csak Szoczenak hívom.“

Előbb azonban a superintendensnek és seniórjának tiltakozását veszi bonczkés alá, a melyet azok a Kalauznak a protestáns lelkének erkölcstelenségéről szóló fejezete ellen állítottak ki, és úgy látszik a Haffenreffer-féle fordítás élén kiadtak. Ezen tiltakozásban kiemelik, hogy a Kalauz „magátul talált rútságokat ír az predikatorokra“; hogy az „sok Jesuitáknak egyenleo munkáiaból készítettetet“; hogy „óltalmazza az bordélyokat“. Az első vád ellenében hivatkozik Bornemissza és Bójthe superintendensek saját vallomásaira; a harmadik ellen pedig egyszerűen útal a Kalauzra.

Ezután áttér az előszóra, mely Luthert a Kalauz azon vádjai ellen védelmezi, mintha bujaságra tanítana, a lélek halhatatlanságát tagadná s a t. Ezen állításait Pázmány fenntartja és támogatja.

A harmadik részben (50—60. ll.) azon vád ellen védelmezi a Kalauzt, „hogy nem igazán bizonyít az írásokkal, vagy ellop benne, vagy az hová igazít ot nentalálod, vagy más idegen értelemre csigázza.“

A negyedik részben (61—76. ll.) végre azon vádat útastítja vissza, hogy a Kalauz „veszedelmes dolgot tanít“ azaz „megtagadgya az mindenható Ember Christust.“ Kifejti a katolikus felfogást Krisztusnak isteni és emberi természetéről.

Végül írja: „Valék oly szándékban, hogy az Hat fél-réf ember írását is roevideden meg rostalliam, de tudgya Isten, szánom a nedoet ily el vetet koenyvre vesztegetni; holot kiváltképpen a mi ollyas tévelygés ebben találattik, azt elégsegesen meggereblyélte és csoepueieboel ki rázogatta az Kalauz.“

A MAGYAR NEMZETI MUZEUM

SZÉCHENYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÁNAK RENDEZÉSÉRŐL.

Közli: **Barna Ferdinánd.**

A magyar nemzeti muzeumi könyvtár magvát képezett gr. Széchenyi Ferencz-féle könyvtár rendezésére a Denis-féle rendezési szabályzat volt elfogadva, s végre is hajtva, — a mint erről az ez iránt érdeklődők az akkori könyvtár nyomtatásban megjelent Katalog-jából (Catalogus Bibliothecae hungaricae Széchenyianae mindenki meggyőződhetik.

Denis rendezési szabályzata is mint valamennyi mult század-beli könyvtárrendezések egy magasb elvből indul ki; — ez az elv Denisnél mint egyébként igen becses művéből: „Einleitung in die Bücherkunde“ láthatni Salamon példabeszédei 9-ik fej. 1. verséből van merítve: A bölcsesség házat épített magának s hét oszlopot vágott ki. Ehhez képest ő is hét fő szakosztályt állított fel, melyek aztán a tudományok minden lehető elágazásait felkarolják. Az alosztályok (szakok) között mindig van egy olyan, mely a következő főosztály egyik szakával olyan a milyen összeköttetésben áll, úgy hogy a VII. főosztály az alárendelt szakokkal együttvéve egy szakadatlan futó, egymás közt összefüggésben álló ossztani láncozatot képez. E két főosztályok ezek: I. Hittudomány. II. Jogtudomány. III. Bölcsélet. IV. Orvosi tudomány. V. Mennyiségtan. VI. Történettudomány. VII. Nyelvészet. És pedig kezdű a Hittudománynyal, mely az egyház-zsinatok által összeköttetésben van a Jogtannal; — ettől a Természet-jog átmenetet szolgáltát a Bölcsülethez, — mely ismét a Természet-rajz által az orvosi tudománynyal lép összeköttetésbe. Ennek az Anatómiában talált oly közbenső tagot, mely azt a Mennyiségtannal; ismét ez a Chronológiában a magáét, mely ezt a Történelemhez csatolja, honnan a Regény vezet az u. n. Nyelvészethez, mely végre a Hitregészet közvetítésével a Hittudományhoz csatlakozik. Mondanom

sem kell, hogy itt sok az önkény mind a kiindulás-, mind az egész rendszer megállapításában — de ne feledjük, hogy alig van tudomány, mely annyira conventionalis szabályokon nyugodnék mint épen a könyvtári tudomány, és ha van is elég oly dolog, melyekre ma már a könyvtári tudomány mai kifejllettsége mellett minden tapasztalt könyvtárnok teljesen egyet ért, — van elég olyan is, a melyre nézve a nézetek egymástól nagyon is eltérnek.

Mint fentebb említém az alapító Gr. Széchenyi Ferencz könyvtára a jelenlegi könyvtárnak csak is első magvát képezi vala, — azóta azonban e készlet annyira felszaporodott, hogy (nem szólván itt a kéziratokról, melyeknek legnagyobb és legbecsesb részét tisztán a gr. Széchenyi Ferencz ajándékára és a Jankovich-féle pénzen vett gyűjtemény képezi) a Széchenyi-féle könyvek egyrészt annak csak jelentéktelenül csekély részét képezik, más részt még ezeknek is igen nagy része időjártával többszörös példányokká alakult át.

Rendezve csak is az alapító Széchenyi Ferencz adományozta könyvek voltak, a többi újabb szaporulatok, a milyenek voltak *a)* a Jankovich-féle könyvkészlet, igen becses és nagy értékű ritkaságokat tartalmazó *b)* az Istvánffy-féle könyvtár, *c)* a Horváth István-féle, *d)* a Müller Jakab Ferdinánd-féle, *e)* a Bóry Karolina-féle, *f)* a Kölesy-féle, *g)* Ujhelyi-féle, *g)* Fridvalszky Imre-féle sat. könyvtárak, *g)* a kötelezett példányok roppant tömege, valamint egyesek, szintén jelentékeny számot tevő könyveik. Jellemző e korra, hogy kivéve a Horvát I.-féle könyvtárt mind e részletes könyvtárak egyikével sem jöttek át az intézet birtokába nem csak rendezettcaalogusok, de még csak a legegyszerűbb könyvjegyzékek sem.

Az így felhalmozódott roppant készlet rendezése sem kezdetett meg egy félszázad alatt egész 1859-ik évig,*) a midőn a volt cs. k. helyhatóság az itteni személyzetet szervezte s az azelőtti egyetlen őr és egy szolgálóhoz még egy segédőrt, majd utóbb még egy tisztet, — s még utóbb egy másik segédőrt is adott. Ugyancsak 1859-ben hagyatott meg a könyvtárrendezés haladéktalan megkezdésének elodázhatatlansága, s fogadtatott el e czélból a müncheni kir.

*) E nem törődés annyira ment, hogy a beérkezett köteles példányok a legtöbb esetben föl se bontatták, hanem a borítékra rendszeren ráíratott péld.: „Praesent. 1810 die 14 Aprilis“ s azzal egyszerűen egymásra halmozattak, e halmot én bontottam szét.

udvari könyvtár rendezési szabályzata. De azzal a lényeges eltéréssel, hogy míg a müncheni rendezési szabályzat tisztán szakosztályszerű felállítást rendel, — addig az itt mellőztetett, s a helyhez kötött, mint itt hijják vala — szépészeti felállítás alkalmaztatott, — ez abból állott, hogy a felállításnál főleg a tetszetességre fordított a figyelem, s a könyvek előbb állítottak fel, s csak azután vétettek fel rólok a címlapok azon rendben, a mint a nagyság szerint belőlük kikerült sorban egymás után következtek, igaz, hogy a szakjok a cím lap egyik sarkán gondosan feljegyeztetett, a mi által a majdan készitendő szak-catalogok készítése tartatott szem előtt, de e felállításnak igen nagy hátrányai voltak, és pedig *a)* helyhez kötött lévén a munka szakadatlanul nem folyhatott, s miután butorozva csak egy terem volt (a 26000 frt, melyet a hölgyek adtak össze 1860-ban az úgynevezett Széchenyi-teremre, és a nagy terem padolatára és 4 támoszlopnak stukkóval való beborítására fordított) mihelyt e terem polczai 2 sőt 3 sorosan is megteltek (miáltal a szépészeti felállítás legott illusoriussá vált,) a további munkálkodás legott megszüntetődött. *b)* A cím lapokról helyi catalogot vettünk fel, — mely több időfecsérlésbè került, mint a mennyibe a szakrepertoriumok kerülnek vala, ha a könyvtár szigorúan a müncheni szakrendezési szabályzat szerint hajtatik végre. *c)* Az iránt minden tapasztalással bíró könyvtárnok tisztában van, hogy a tízezrekre menő számok a könyvtár kezelését szerfelett nehezítik. *d)* Maga a majdan készitendő szak-catalogok készítése is igen meg lett volna nehezítve, sőt miután ma már a rendezés végre van hajtva, saját tapasztalatomból állíthatom, hogy beláthatlan időkre elhaladt volna; a mi mikor bekövetkezett volna, csak akkor fog vala kitűnni, hogy a sok munkával készült helyi catalognak pedig teljességgel semmi haszna.

Ezek után áttérhetek magára a megejtett rendezés szellemének rövid vázolására.

Az osztályozási terv feloszlik XII főosztályra, mindenik főosztály több avagy kevesebb összesen 181 alosztályra, vagyis szakra, melyeket azonban mi az itteni kisebb könyvkészletre való tekintettel összesen 117 szakra szállítottunk le. Ezeknek egybeállítására itt következik.

I. Encyclopaedia.		3. Catalogi. . . . . Cat.
1. Historia litteraria. . . H. lit.		4. Ephenedos litter. . . Eph. lit.
2. Notitia librorum. . . N. libr.		5. Encyclopaedia. . . Enc.

- 6. *Academica* . . . Acad.
- 7. *Scripta periodica* . Per.
- 8. *Opera unius auctoris collecta* . . . Opp.
- 9. *Varia* . . . . . Var.

II. Philologia.

- 1. *Linguae generatim* . L. gen.
- 2. *Polygloglotta* . . Polygl.
- 3. *Linguae hung. et affines* . . . . . L. hung.
- 4. *Linguae ture. tatar* . L. ture.
- 5. *Linguae tur. reliquae* . L. tur.
- 6. *Linguae graeca* . . L. gr.
- 7. *Lingua latina* . . L. lat.
- 8. *Linguae latinae filiae* . L. lat. f.
- 9. *Linguae germanicae* . L. germ.
- 10. *Lingua Slavica et letticae* . . . . . L. Slav.
- 11. *Linguae aricae* . . L. ar.
- 12. *Linguae semiticae* . L. sem.
- 13. *Linguae reliquae* . L. rel.
- 14. *Auct. graeci profani* . A. gr.
- 15. *Auct. lanni profani* . A. lat.
- 16. *Auct. orient. et hebr.* . A. or.
- 17. *Graphica* . . . . Graph.

III. Historia.

- 1. *Geographia univ. et miscell* . . . . . Geo.
- 2. *Itineraria* . . . . It.
- 3. *Chronologia* . . . Chrlg.
- 4. *Heraldica et Genealogia* . . . . . Her.
- 5. *Antiquitates et Archaeol.* . . . . . Ant.
- 6. *Numismatica* . . . Num.
- 7. *Historia universalis* . H. un.

- 8. *Ephemerides politicae* . . . . . Eph. pol.
- 9. *Historia antiqua* . . H. ant.
- 10. *Historia intercalaris* . H. int.
- 11. *Historia europaea recens* . . . . . Eur.
- 12. *Historia germaniae* . Germ.
- 13. *Historia Austriae* . Austr.
- 14. *Hungarica a) historica* . . . . . Hung. h.
     b) eccles. . Hung. e.
     c) litteraria . Hung. l.
     d) juridica . Hung. j.
- 15. *Historia Galliae* . Gall.
- 16. *Historia Britanniae* . Britt.
- 17. *Historia Russiae* . Russ.
- 18. *H. reliqu. gent. Europaear* . . . H. rel.
- 19. *Historia extra europaea* . . . . . H. EE.
- 20. *Res. judicae* . . . Jud.
- 21. *Biographiae* . . . Biogr.
- 22. *Historia miscell.* . H. misc.
- 23. *Historia Turciae* . Ture.

IV. Mathematica.

- 1. *Mathematica universalis* . . . . Math. u.
- 2. *Mathem. particularis* . Math. p.
- 3. *Mathem. applicata* . Math. a.
- 4. *Architectura civilis et hydraulica* . . Arch.

V. Physica.

- 1. *Physica gener. spec. et miscell* . . . Phys.
- 2. *Chemia et Alchymia* . Chem.
- 3. *Historia naturalis generatim* . . . H. Nat.

4. Zoologia . . . . Zool.
5. Physiologia . . . Phys.
6. Lithologia . . . . Lith.
7. Oeconomia . . . . Oec.
8. Technologia . . . Techn.
9. Metallurgia . . . Metall.
10. Mercatura . . . . Merc.

VI. Anthropologia.

1. Anthropologia et historia generis humani . . . . Anthr.
2. Paedagogia . . . . Paed.
3. Artes lusoriae et gymnasticae . . Gymn.

VII. Philosophia.

1. Philosophia universalis . . . . Phil.
2. Philos. specul. et element. . . . Ph. sp.
3. Philos. practica. . Ph. pr.

VIII. Aaesthetica.

1. Litterae elegantiores generatim . . . L. eleg. g.
2. Poetae et Oratores latini . . . . P. O. lat.
3. Poetae et Oratores italici . . . . P. O. it.
4. Poetae et Oratores hisp. . . . . P. O. hisp.
5. Poetae et Oratores gallici . . . . P. O. gall.
6. Poetae et Oratores anglici . . . . P. O. angl.
7. Poetae et Oratores germanici . . . P. O. germ.
8. Poetae et Oratores hungarici . . . P. O. hung.

9. Poetae et Oratores reliqui . . . . P. O. rel.
10. Epistolographia. . Epist.
11. Litterae elegantiores misc. . . . L. eleg. m.
12. Artes elegantiores. Art.
13. Musica . . . . Mus.

IX. Politica.

1. Politica generalis . Pol. g.
2. Disciplina cameralis. Cam.
3. Politia civilis . . Pol. c.
4. Res militares . . . Mil.

X. Medicina.

1. Medicina generalis. Med g.
2. Anatomia et Physiologia . . . . Anat.
3. Pathologia et Therapia . . . . Path.
4. Chirurgia. . . . Chir.
5. Materia medic. et Pharmac. . . . Mat. med.
6. Medicina forensis . Med. for.
7. Ars veterinaria . . A. vet.
8. Ars obstetricia . . A. obst.

XI. Jurisprudentia.

1. Jurisprudentia, sive juris isagoge, juris opera collecta . . Jur. is.
2. Jus publ. Europaeum . . . . J. publ. E.
3. Jus romanum . . . J. rom.
4. Jus privatum . . . J. priv.
5. Jurisprudentia practica . . . . J. pr.
6. Jus criminale . . . Crim.

XII. Theologia.

1. Theologia univer-	9. Liturgia . . . . . Lit.
salis . . . . . Th. u.	10. Pastoralis et Ho-
2. Biblia . . . . . Bibl.	milet. . . . . Past.
3. Biblica historia . . . B. hist.	11. Catachetica . . . . . Catach.
4. Patres graeci et la-	12. Orationes funebres. Or. fun.
tini . . . . . Patr.	13. Historia ecclesia-
5. Exegetica . . . . . Exeg.	stica . . . . . H. eccl.
6. Dogmatica . . . . . Dogm.	14. Vitae sanctorum. . V. S. S.
7. Polemica . . . . . Polem.	15. Concilia . . . . . Conc.
8. Moralis et Ascetica . Mor.	16. Jus canonicum . . J. can.
	17. Opiniones singula-
	res . . . . . Op. S.

E táblázatot a dolgozó személyzet kivált kezdetben mindig maga előtt tartá. Az eljárás annál biztosb megismeretése tekintetéből nem látom feleslegesnek az egyes műveletek gyakorlati hasznú ismertetését annyival inkább részletesen adni, hogy azok a kik a muzeumi könyvtárrendezést akár szántszándékos roszakarat, akár be nem tudható érthetlenség folytán nyert értesülés következtében — a jó ég tudja, minő nehézkes rendszernek tartják, ez ismertetésből meggyőződhesenek, hogy ez a legegyszerűbb valami, a mire nem egy józan eszű ember magától is rá jöhet.

A könyvtárrendezésnél a következő műveleteket kell megkülönböztetni:

- I. A címwapozást.
- II. A könyvek szakonkénti felállítását.
- III. A szakrepertoriumok készítését.
- IV. A címwapok összesítését.

I. Ezek közül az első vagyis a címwapozás abból áll, hogy minden egyes műről külön címwapot: egyet vagy a szükséghez képest többet is veszünk fel, — ha többet veszünk fel, ezek közül az első teljesebb, főcímwap, a többiek pedig mellék- vagy utaló-lap nevet viselnek.

Az újabb időbeli könyvkiadásoknál csak a két eset fordul elő: vagy meg van a könyvben a szerző neve említve, vagy nincs, továbbá vagy csupán egyetlen szerzője van a műnek, vagy többen vannak, s ez esetben vagy meg van nevezve az, a ki a szerkesztő

kiadó, vagy nincs, hanem csak magok a szerzők nevei egymással coordinalva.

A könyv felvételénél legelső teendő az, hogy utánna kell nézni gondosan a könyv címében, előszavában, följánlásban, szabadítékban (privilegium) sőt egyebütt is, a hol csak az ember gyaníthatja hogy előjöhet, nincsen-é kiteve valahol, ha ez kitudódott akár így akár más úton;*) a rendszó szükségképen ez lesz; mindazonáltal ha a mű szerzője nem a műből magából, hanem akár segédkönyvekből, akár valamely más úton tudódott ki; — a főcímlapon kívül szükséges egy melléklapot (ítalást, Rückweis) is venni fel, melyen a könyv a szerző neve nélkül vétetik fel, s alatta pár ujjnyi hézag hagyásával oda íratik V. Ö. (vesd össze) s ezután oda írjuk a szerző nevét, a melyre ítálás történt. Összetett szók mindig együtt hagyatnak, akár legyen fő- és melléknévi, akár birtokeseti viszony az összetétel részei között.

Latin classikus íróknál mindig az vétetik rendszónak, melyen az illetőt nevezni szokták, ez leginkább a középső, p. o. Quintus Horatius Flaccus, de néha van eltérés is p. o. Marcus Tullius Cicero.

Francia tulajdonneveknél a Le La, Du De la névmutatókat a szótól elhagyni nem lehet, de ha csak De áll a név előtt, azt mindig el kell hagyni, p. o. Lemaitre, Lacretelle, Duvoisin, De la Morre, — Alembert (d'). Éppen így a holland neveknél a Van-t egyszerűen elhagyjuk, de ha Van-derrel kezdődik a név, együtt hagyjuk, p. o. Van der linden, Mons (Van.)

Uralkodók mint szerzők megszokott keresztneveiken vétetnek fel, p. o. Frédéric II. Roi de Prusse, Oeuvres compl. XXV voll. etc.

Ha a műnek több szerzője van (társ szerzők socii) ez esetben ha a művet mint szerkesztő egy másik és pedig akár a társak egyike, akár más nemtárs adta ki: a főcímlapon a rendszó ennek a neve lesz, azután leíratik a könyv címe egész terjedelmében, de ezenkívül ítálólapokat kell fölvenni és pedig annyit, a hány társszerző van a művön megemlítve. Ha ily kiadó nincs; akkor a főlapot az első

*) Segédkönyvekből, a milyenek: a külföldi művekre nézve: Jöcher, Heinsius, Brunet sat., hazaiakra: Bód Péter: Magyar Athenása, Sándor István könyvesháza, Toldy Fer., Ferenczy Jakab, Imre Sánd. irodalomtörténeti műveik, — Catalogus Bibliothecae regnicolaris Széchenyiana, Dr. Teleky-féle könyvtár catalogusa, Czvittiger, Wallaszky, Horányi latin irod. történelmi műveik, sat.

helyen megnevezett szerző nevére vesszük fel, a többiek pedig mind külön-külön útaló lapot kapnak.

Gyűjtő-műveknél igen gyakori dolog, hogy a műnek egy általános czíme van, külön kiadó pedig sem a társ szerzők között, sem azonkívül nincs megnevezve, ilyenkor a fő lapra az általános czimből választandó rendszó jön, p. o. Házi-könyvtár lesz a rendszó: Házi-könyvtár, de a külön szerzők neveiről mindenikről külön-külön melléklapot kell felvenni s róla a főlapra visszaútalni.

Ha a műnek két czíme van: egy általános és egy különleges (specialis) akkor a főcímlapot az általánosra kell fölvenni, s a különlegesről reá vissza útalni.

Ha a szerző neve teljességgel nem tudható ki, akkor a rendszót a könyv czíméből választjuk és pedig a legelső főnevet.

A rendszó megválasztására nézve ennyit tudni egyelőre elégnek látszik. Előforduló kétségek esetében a fent nevezett segédkönyvek közül a Catalogus Bibliothecae regnic. Széch. és Telekianae, a Heinsius avagy Bruner műve biztos felvilágosítást szolgáltat.

(Vége következik.)

A „FARKAS LAJOS“-féle GYŰJTEMÉNY CODEXEI A MAGYAR NEMZETI MUZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

Közli: Csontos János.

A Magyar Nemzeti Muzeum könyvtárának újabb gyarapodásai között, kiváló helyet foglal el a „Farkas Lajos“-féle könyv- és kézirat-gyűjtemény, mely a nmélt. vallás- és közoktatási m. kir. ministerium áldozatkészsége folytán, 1873. december 10-én a könyvtár tulajdonába ment át. A gyűjtemény mint Losonczy Farkas Lajosnak egész életén át nagy szorgalommal és szakismerettel gyűjtött hagyatéka, bár mennyiségére nézve nem tartozott a jelentékenyebbek közé (csak 1386 kötet nyomtatvány és 223 kéziratból, összesen tehát 1609 kötet, illetőleg darabból állott), mindazáltal minőségére nézve oly becses, hogy azt méltán a Jankowich gyűjteménye mellé helyezhetjük.

XVI—XVIII-ik századbeli magyar irodalmi unicumok és ritkaságok, továbbá romai s görög classicusok fényes kiadásai, végre hungarikák, középkori latin írók művei s könyvészeti szakmunkák ké-

pezik a nyomtatványok gazdagságát; és ha az egész gyűjtemény belértékének emelése szempontjából különösen hangsúlyozzuk azon körülményt, hogy a kéziratok között 14 XII—XVI-ik századi latin, görög, olasz, német és cseh codexet találunk s hogy a muzeumi könyvtár a Jankowich-gyűjtemény megvásárlása óta ennyi codexsel egyszerre nem gyarapodott, eléggé indokolva lesz a jelen közlemény, mely a könyvgyűjteményhez tartozó e codexek részletes ismertetését tűzte ki célul.

A symbolikus írástól kezdve a legkifejlettebb betű-írásig, az írás mint a tudományos ismereteknek a könyvnyomda feltalálásáig kizárólagos terjesztője, fontos tényezőként szerepel az emberiség közmívelődési történetében. A hajdan- és középkorból a századok hosszú során át, az írás közvetítésével reánk származott tudományos kincsek, mind megannyi elbeszélő az írás viszontagságos történetének s belértékükön kívül palaeographiai, műtörténelmi, néha nemzeti emlékek is fűződnek hozzájuk. És miután köztudomás szerint az őseredeti (autograph) kéziratokat legnagyobbreszt megsemmisítette az idő enyészete s a hajdankor írott emlékeiből még másolatban is — ha szabad így szólunk — alig egynehány töredék maradt fenn Európa összes könyvtáraiban, a tudomány közszükségévé vált eredeti kézirat gyanánt fogadni minden oly codexet (régí írott könyvet), melynek íratási ideje a középkorig nyúlik fel s mely a közszellem szükségéhez képest különböző időben s különböző helyeken többszörösítve, tárgyánál, ritkaságánál s történeténél fogva, igen tanulságos adatot szolgáltat kora közmívelődési történetéhez. Innét magyarázható azon kiváló érdekelttség, melylyel a tudományos világ a régi kor írott emlékei iránt viseltetik, innét az eljárás, mely számukra a könyvtárakban elsőrendű helyet vindikál.

Ezen szempontból végig menni a századok folyamán s az írás különböző phazisait, a mint az codexek és oklevelekben változva alakult, korszakok szerint tanulmányozni, a reánk írott emlékeket minden sajátosságaikkal együtt kritikai szemmel vizsgálni, a valódiakat a hamisítottaktól megkülönböztetni, a többszörösítés alkalmával becsúszott tévedéseket s variánsokat megjelölni, végre az írásnak mint rendszeresen cultivált műágnak összefüggését a könyvfestéssel kimutatni s ezáltal a történet, irodalomtörténet és philologia számára a tért előkészíteni, mindez a bibliographiával karöltve járó kritikai ősirastan

(palaeographia) feladata. És ha hozzáteszszük, hogy a tudomány általános szempontja mellett van egy másik is, melyet a muzeumi könyvtár speciális nemzeti hivatása szab elénk, úgy néhány vonásban megjelöltük az irányt, mely a codexek sajátosságainak vizsgálatában vezérel.

Ezeknek előrebocsátása után, az általunk föntjelzett codexek részletezésére térve át, először a latin s azután a többi nyelvüket fogjuk ismertetni.

LATIN CODEXEK.

I.

Tractatus de Substantiis.

Czím nélküli csonka hártycodex, a XII-ik század végéről vagy a XIII-ik század elejéről, 8-adrét 64 levél, ismeretlen szerzőtől, év nélkül.

A durva hártýára stylussal húzott vonalakon, egyenes kis betűkkel (minusculae erectae), itt-ott szegletesekkel, egyenetlenül írott codexet, zöld, vörös és kék színnel tarkított nagy kezdők, valamint a szöveg közt előforduló mértani s csillagászati tollrajzok ékesítik. Tartalma természettudományi s polemikus párbeszéd alakjában, 6 fejezeten (distinctio) keresztül bölcselmi és természettudományi kérdéseket fejteget.

I-ső levél túlsó lapján kezdődik az ismeretlen szerző előszava: „Queris venerande dux romanorum et comes Andegavensium *) cur magistris nostri temporis minus creditur quam antiquius crederetur“ sat., melyben a normandiai herceget vitatkozásra felszólítja. II-ik levél túlsó lapján kérdés és felelet alakjában kezdetét veszi a vitatkozás, melyben a herceg „dux“, szerző pedig PHS. névvel vannak jelölve s a herceg ezen szavakkal indítja meg a vitát: „Quoniam officium interrogandi mihi est injunctum quero etc.“, ezután 6 distinctión keresztül tart a párbeszéd s az 58-ik levél innenső lapján végződik ezen szavakkal: „et vim discernendi et intelligendi retinens nec discernit nec intelligit“ —; 58-ik levél túlsó lapjától kezdve egész 64-ik levél túlsó lapjáig vegyes tárgyú fejtegetések, foglaltatnak, a 64-ik levél túlsó oldalán, XIV-ik századbéli ujjóth-írással végződik a codex következőkép: „et si forte necessitas sit subdiaconus fiat non autem supra“.

Fűzés.

[Cod. MSS. Lat. 26.]

*) Anjou.

II.

Magni Aurelii Cassiodori Libri variarum.

Hártyacodex a XIII-ik századból, 4-edrét, 155 levél, év nélkül. Jól készített, itt-ott hézagosa hártýára újgóth betűkkel hibásan írott, 16 quaternióból álló codex, tollal rajzolt vörös és kék Iniciali-sokkal.

Az első levél innenső lapján kezdődik az előbeszéd vörös felíráttal: „Incipit prefacio tocius operis“, az előbeszéd után 2-ik levél innenső lapján rubrumban olvasható a szöveg kezdete: „Incipit liber variarum, Capitulum I. Anastasio Imperatori Theodoricus rex. Oportet nos elementissime Imperator pacem querere“ etc.; 155-ik levél túlsó lapján végződik a codex: „Explicit liber variarum Deo gracia.“ E két utolsó szó a corrector által íratott, kinek igazításaival a szövegben és a levelek lapszélein gyakran találkozunk.

A „Libri variarum“ Magnus Aurelius Cassiodorusnak (* 468 † 575), ki mint a góthok történetírója ismeretes, legkitünőbb és legkeresettebb műve. Tartalma államtudományi s nagyobbára gyűjteménye azon államokmányoknak, melyeket ő mint Theodorik góth király cancellárja, ennek nevében fogalmazott. Ezek ma is a latin stylistikának remekei. Midőn a góthok csillaga Olaszországban hanyatlani kezdett, 70 éves korában zárdába vonult s itt a tudományos ismereteknek a szerzetesek közötti terjesztése, az ókori remekíróknak ezek általi hibátlan többszörösítése körül, elévülhetlen érdemeket szerzett magának. Két ily ezimű munkája: „De orthographia liber“ — „De arte grammatica ad Donati mentem.“ — melyeket a hanyatlásnak indult codexírás emelésére írt, helyesírási és nyelvtani tekintetben a codexírásnál az egész középkorban mérvadóak voltak. — Meghalt 106 éves korában, a tudományok szolgálatában eltöltött 37 évi dicséretes tevékenység után.

Újabbkori fekete bőrkötés.

[Cod. MSS. Lat. 36.]

III.

Homiliae juxta ordinem Dominicorum et festorum
super Evangelii et Epistolis.

Hártyacodex a XIII-ik századból, 4-edrét 60 levél, ismeretlen szerzőtől, év nélkül.

Jól készített hártýára, két hasábon, kis szegletes, nagyobbára már újgóth betűkkel írott, a fejezetek elején majd vörös,

majd kékszínű kezdőkkel ékesített codex, erkölestani tartalommal. 1-ső levél innenső lapján, az első hasáb homlokzatán rubrumban olvasható: „Dominica prima de adventu ad Romanos“, a szöveg kezdődik következő szavakkal: „Nox praecessit dies autem aproinquit“ etc., 60-ik levél innenső lapján, mely csak egy hasábot tartalmaz, végződik a codex: „quod facere dignetur Jehsus christus benedictus qui vivit et regnat deus per omnia secula seculorum Amen.“ — A levél túlsó lapja, valamint az innenső második hasábjá üres, a lapszéleken egykorú jegyzetek láthatók.

Fűzés.

[Cod. MSS. Lat. 46.]

IV.

Sancti Bernhardi Abbatis Epistola e.

Hártyacodex a XIV-ik századból, 4-edrét 146 levél, év nélkül. Sárgás, rozszúl készített hártýára újgóth jelleggel egyenetlenül írt, igen sok vörösszínű kezdőkkel ékesített codex, asketikus tartalommal.

1-ső levél innenső lapján rubrumban kezdődik a prologus: „Incipit prologus in Epistolam primam sancti Bernhardi.“ etc., alább pedig pár sorral kezdetét veszi a szöveg: „Incipit liber epistolarum sancti Bernhardi ad Rudbertum etc. — Bernardus abbas clarevallensis Ruberto adolescenti“ etc., — végződik a codex 146. levél túlsó lapján: „qui docet manus nostras ad prelium et digitos ad bellum sit benedictus Deus in secula seculorum Amen.“ — Ezután egykorú írással e distichon olvasható:

„Quorum principia constat viciosa fuisse
Aut vix aut nunquam convaluisse valent.

† Hec Brunellus auctor †.“

A szövegben igazítások, a lapszéleken jegyzetek láthatók.

Bernárd clairvauxi zirci apát (* 1091 † 1153) a középkor mystikus íróinak legkitünőbb képviselője, kit némely életírói „oraculum saeculi sui“ címmel tiszteltek meg, kétségkívül egyike volt kora legérdekesebb alakjainak. Barátságáért királyok és pápák versenyeztek s ő, az egyszerű barát, esze, tudománya, szónoki tehetsége és rettenthetlen bátorsága erejénél fogva, vezéri állást foglalt el köztük. Eredeti ember volt, ki a korszellem által vezérnek kijelölve, a maga által kitűzött mystikus irányban haladt s a királylyal és pápával szemben is foglalt állást.

Nagy ellenlábasa Abelárdnak és Bresciai Arnoldnak, kiknek rationalistikus irányú tanait hevesen megtámadta s befolyása által kieszközölte, hogy ezek az egyház által is kárhoztassanak. Halálakor 160 zárda benne gyászolta alapítóját.

Ujabbkori fekete bőrkötés.

[Cod. MSS. Lat. 71.]

V.

Johannis Scholastici Abbatis montis Synai opera.

Hártyacodex XV-ik századból, kis 2-odrétt 289 levél, előbbi birtokosa szerint Mátyás király könyvtárából való.

Finom fehér, itt-ott ügyesen foltozott hártýára, olasz kézzel szépen, de hibásan írt codex, melynek kiváló díszét aranyozott nagy Initialisok s a cím lap három széléit elfoglaló arabeszk es ékítmények képezik. Az első könyvtábla belső borítékán egykorú cursiv írással a codex tartalma olvasható: „In hoc volumine complectuntur: Vita Johannes Scholastici *li* Abbatis montis Synai.

Liber Johannes Scholastici de spiritualis gradibus scale. Ejusdem liber unus ad pastorem.

Comendatio praecedentis operis a Johanne Abbate Raitensi.“

1-ső levél innesső lapján az alsó lapszéli ékítmények közt zöld koszorútól körülvevett kék mezőben, fekete holló kifeszített szárnyakkal látható, csőrében arany gyűrűvel. Ugyane lapon kezdődik a codex előszava ezen szavakkal: „Hortatus et domine“ etc., végződik a 2-ik levél túlsó lapján: „Explicit praefatio“; itt Johannes Scholasticus életrajza következik: „Incipit vita Sancti Johannes Scholastici a Daniele monaco sub compedio scripta“; — mely tart egész a 6-ik levél túlsó lapjáig, hol olvasható: „Explicit vita“; 7-ik levél egészen és a 8-ik innesső lapja az invitatoriumot és Joannes Scholasticus feleletét foglalja magában: „Incipit epistola Johannes Abbatis Raitensis ad Johannem Scholasticum, ad describendam spirituales scalam“ és: „Joannis responsum“; ugyanazon levél túlsó lapján kezdetét veszi az érdemleges szöveg: „Incipit spiritualis gradatio, et primum de perfecta abrenunciacione seculi, gradus primus. Cum summe incomprehensibilis atque incircumscripse bonitatis Deus noster et rex“ etc., végződik 174. levél innesső lapján: „Explicit gradus XXX et ultimus spiritus scale a Johanne Scholastico edite mirabiliter et feliciter.“; 174-ik levél túlsó lapján szerzőnek ily című munkája következik: „Ejusdem ad pastorem liber

incipit in quo agitur qualis esse debeat rationalium omnium pastor. Inferiori quidem libro etc.“ — Végződik a 185-ik levél túlsó lapján: „et perfectione beata est. Explicit liber ad pastorem feliciter“; ugyanott kezdetét veszi a zárszó ezen szavakkal: „Commentatio precedentis operis a Johanne abbate Raitensis cenobii scripta, in quo totum fere opus brevissime et mystice exponitur laudaturque scriptor eximie“, mely a 189-ik levél innenső lapjáig tart, hol a codex következőkép végződik: „Caritas autem Deus est Amen 1470.“ — Alább pedig violaszínű cursiv betűkkel olvasható: „Finivi legendo et signando die 26 Septembris 1470. (Jo.) — E jegyzet a correctortól származik, kinek igazításait a szöveg közt és a lapszéleken gyakran látjuk. A codex iratási ideje tehát 1470, tartalma asketikus s szellemi szerzője egy János nevű szerzetes-barát (* 523 † 606.), kit Scholastikusnak, másképen Climakusnak is neveztek.

Kérdés merül most fel, vajlon a codex csakugyan a Corvinák közül való-e? Mire nézve megjegyezzük a következőket:

A kérdéses codex 1-ső levelének alsó lapszélében előforduló holló, kifeszített szárnyain kívül vörös színű lábai és csőre által, de azáltal is, hogy az egész mezőt egymaga foglalja el, különbözik a Corvin-codexekben előfordulni szokott többi hollóktól, melyek rendszeren a 4 pólya és cseh oroszlán vagy egyéb jelvényből összetett kettős címér közepén, kis pajzsban (parmulában) álló helyzetben jönnek elő fekete csőrrel, fekete lábbal. S a hol kivételesen a címlap díszes iconismusában, a címeren kívül még külön is előfordulnak, ott mindenütt fekete csőrrel, fekete lábbal álló helyzetben láthatók.

Ha tehát itten a holló a többiektől eltérőleg fordul elő, úgy ez az első ok arra, hogy a codex corvina-valódságában kételkedjünk. S habár készséggel beismerjük, hogy írásbeli jellegére, díszítésére nézve a másodrendű Corvin-codexekkel egyenlő, s barna bőrrű selyemkapcsok nyomait viselő kötése, a hátsó rész kivételével a XV-ik századból származik, mégis tekintetbe véve, hogy a címernek szánt kék mező festése semmi politurával nem bír, sőt maga a szín is sokkal világosabb, mint a minőt a többi corvinákban észlelünk, de egyéb oknál fogva is, a hollót Mátyás király idejéből s a codexet az ő könyvtárából valónak nem tartjuk.

[Cod. MSS. Lat. 198.]

(Vége következik.)

AZ ELVESZETT RÉGI MAGYAR NYOMTATVÁNYOKRÓL.

Közli: Emich Gusztáv.

A „Magyar Könyvszemle“ II-dik füzetében, Szabó Károly úrnak a XV. és XVI. századbéli magyar nyomtatványokról, melyeknek jelenleg egy példánya sem ismeretes, szóló közlése kapcsolatában, fölhívás intéztetik az olvasókhöz, hogy a mennyiben ezen könyvekből némelyiket ismernének, azt a Könyvszemle szerkesztőségével közöljék. Bár nem vagyok azon szerencsés helyzetben, hogy az érintett nyomtatványok valamelyikét magam láttam volna, mégis némi szolgálatot vélek tenni, ha a birtokomban levő Sándor István Könyvesháza példányából, mely mint Jankovich Miklós és később Nagy István szenvedélyes könyvészeinknek „Manuale“-ja, számos sajátkezű pótléket és megjegyzést tartalmaz, az ide vonatkozókat közlöm.

A XII. számú nyomtatvány, Melius Péter. Az igaz keresztyénségnek rövid Fundamentoma. Nyomtatott Debreczenben. 1569. 4-r. Nagy István könyvtárában saját jegyzéke szerint megvolt.

A XIII. számú nyomtatvány, Temesvári István. História az Bátori Istvánnak Alibég ellen való Kenyérmezei Győzedelméről. Debreczen 1569. Nagy Istvánnak szintén megvolt.

A XIV. számú nyomtatvány, „Nagy Báczay Mátyás. Historia az vitéz Hunyadi János erdélyi vajdáról,“ Jankovich szintén azon hiedelemben van, hogy Sándor István csak tévedésből tehette 1570-re 1574 helyett.

A XXIII. számú Tinódi Sebestyén. János király testamentoma. Kolozsvár, 1577. című nyomtatványról Nagy István azt jegyzi meg, hogy könyvtárában megvan.

A XXX. számú nyomtatványt illetőleg, Jankovich szintén csak a debreczeni 1582. kiad. említi s miután ő sem ismert kolozsvári kiad. egészen, elfogadható Szabó K. úr nézete, hogy itt Toldy a hely idézésében tévedett.

A XXXIV. számú nyomtatvány Idari Péternek, Historia Alexandri Magni 1591-ki kiadása Nagy István jegyzete szerint a Ráday könyvtárban van meg. *)

A XXXVI. számú nyomtatvány Szikszai Fabricius Nomenclatura. Debreczeni 1592-ki kiadása Weigel lipcei könyvárusnak f. évi május 22-én tartott Dr. Lotze-féle könyvárverezésben fordult elő. A XXXIX. számú nyomtatványra nézve, Tinódi Buda városának veszedelméről Sándor J. Könyvesháza 1 lapján Nagy István azon jegyzést teszi „van“.

*) A Ráday könyvtárral a pesti ref. collegium könyvtárába került. F. V.

A magyar irodalom 1876-ban.

Harmadik közlemény.

[Ezen jegyzékbe mindazon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1876-iki évszámmal vannak jelevve. — Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. — A nyomdász vagy a nyomdaintézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, a melyeknek kiadója nem ismeretes. — Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen és pontosan lehessen összeállítani, felkértem a szerzők és kiadók, hogy kiadványaiknak egy példányát, az ár megjelölése mellett, a Nemzeti Múzeum könyvtárához beküldeni sziveskedjenek.]

Áhitatos fohászok az isteni gondviseléshez. Kellemesi Melezer István által eszközölt második kiadás. [Egyetemi nyomda. 16-r. 54 l.]

Áldor Imre. Columbus Kristóf. [Történelmi könyvtár. 21. füz. Franklin társulat. 8-r. 118 l. ára 40 kr.]

Áldor Imre. Hun utódok vagy az avar birodalom története. [Történelmi könyvtár. 23. füzet. Franklin társulat 8-r. 95 l. ára 40 kr.]

Áldor Imre. Nagy Károly római császár története. [Történelmi könyvtár. 22. füz. Franklin társulat. 8-r. 96 l. ára 40 kr.]

Áldor Imre. V. Károly császár vagy a trónról a kolostorba [Tört. könyvtár. 27. füzet. Franklin társulat. 8-r. 100 l. ára 40 kr.]

Áldor Imre. XIV. Lajos, vagy Franciaország aranykora. [Történelmi könyvtár. 28. füz. [Franklin társulat. 8-r. 120 l. ára 40 kr.]

Áldor Imre. Széchenyi István gróf vagy Magyarország ujjaszületése. [Történelmi könyvtár. 25. füz. 119 l. ára 40 kr.]

Állattenyésztési füzetek. I. füzet. [Magyar gazdasági egyesület. 8-r. 101 l. ára 1 frt.]

A cs. kir. hadseregbeli **altisztek kézikönyve.** I. osztály. 1—2. köt.: Szolgálati szabályzat kivonata. A cs. és kir. hadsereg számára. Két rész. 3. kötet: Gyakorlati szabályzat kivonata. A cs. és kir. gyalog csapatok részére. (Exercir-Regiment.) I. rész. A hivat. kiadás valamennyi ábrái. és zenemellékleteivel. 5. köt.: Ratzenhofer G. A cs. kir. osztrák-magyar haderő alakítása és szervezete. Dr. Zweythurm. Katonai egészségügyelet. [Teschen, Prochaska. 16-r. IV. 243 — II. 198—255 és 76. 34 lap. Egy-egy köt. ára 20 kr.]

— Ugyanaz. II. osztály. 1 köt.: A ruházati és felszerelési szabályzatból a cs. kir. gyalogság és vadászcsapatok számára, 24 ábrával. 3. köt.: Az altiszti a terepen. Utmutatás a térkép olvasás-, tájékozás-, terepkutatáshoz és terep-

- felvételhez. 4. köt.: Osztrák-magyar katona-könyv. Hazai emlékezetességek a cs. kir. hadsereg altisztjei s legénysége számára. 16. arcképpel. [Tesehen, Prochaska. 16-r. 74, VIII, 96 és VI 184 lap. Egy-egy kötet ára 20 kr.]
- Dr. Angus József.** Bibliai kézikönyv kalauz a szent irás tanulmányozásához. Magyar fordítás. [Hornýánszky Viktor nyomdája. 8-r. 735 lap.]
- Arányi Béla és Domokos Jenő.** Elemi mértan a középtanodák felsőbb osztályai számára. II. rész: Domokos J. Háromszög-mértan. III. rész: Arányi B. Tömör-mértan. [Zilahy. 8-r. II, 47 és IV, 75 l. ára 40 és 60 kr.]
- Archaeologiai értesítő.** A m. t. akadémia archaeologiai bizottsága közlönye. Szerkeszti Dr. Henszlmann Imre és Dr. Ortway Tivadar. IX. kötet. [Akadémia, n. 8-r. 316 l. ára 3 frt.]
- Balogh Gyula.** Emlékkönyv a Berzsenyi Dániel születésnapjának százados évfordulóján Vas megye közönsége által 1876. május 6—7-én megtartott ünnepélyről. [Szombathely 1876. Bertalanffy könyvnyomdája. 8-r. 78. l.]
- Balogh Tihamér.** A sajátlagos ronesoló toroklob (diphtheritis) ellen alkalmazott gyógykezelő módszerek bírálata. [Lafite és Elsner. 8-r. 73 l. ára 60 kr.]
- Barna Ferdinánd.** A mutató névmás hibás használata. [Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. V. kötet 8. szám. Akadémia. 8-r. 15 l. ára 10 kr.]
- Barth László.** A vasárnapi munkaszünet közegészségi szempontból. Dr. Niemayer Pál nyomán hazai viszonyainkhoz alkalmazva. 2 fametsz. rajzzal. „Közegészségi lapok“ szerkesztősége. Lampel bizom. 8-r. 87 l. ára 60 kr.]
- Bátorfi Lajos.** Adatok Zalamegye történetéhez. I. kötet. 4—5 füzet. [Nagy-Kanizsa, Szerző. 8-r. 195—320 l.]
- Békési Gyula.** Elemi latin nyelvtan. Középkiskolák alsó osztályai számára. [Debreczen, ifj. Csáthy Károly. 8-r. VIII, 164 és 5 l. ára 1 frt.]
- Benedek Lajos.** Gyors számoló. Leggyakorlatibb kézikönyv a régi mértékeknek és súlyoknak méter-mértékekre és viszont főbeli átszámítására. A kolozsvári keresked. és iparkamara által ajánlva. 2. kiadás. Magyar-német. [Kolozsvár, Stein bizom. 8-r. 85 l. és 1 tábla, ára 60 kr.]
- Berényi Salamon.** Földrajzi tankönyv. Különös tekintettel az ipar és kereskedeésre a min. tanterv nyomán. III. rész. [Eggenberger 8-r. 94 l. ára 50 kr. kötve 60 kr.]
- Bodnár Zs. és Iványi J.** Magyar olvasókönyv a középkiskolák I. és II. osztálya számára. 3. javított kiadás. [Aigner. 8-r. XII, 297 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Boissier Gaston.** Cicero és barátai. Tanulmány a Caesar korabeli római társadalom fölött. A m. t. akadémia megbízásából a 3. kiadás után ford. Dr. Csiky Kálmán. [Akadémia 8-r. VI, 436 l.]
- Bohus Rezső.** A szellemi műveltség állapota Magyarországon az Árpádok korszakában. [Bartalits Imre nyomdája. 8-r. 40 l.]
- Bonez Ferencz.** A magyar közigazgatási törvénytudomány kézikönyve. A törvényhozás legújabb állása szerint. 3. kötet. [Athenaeum. N. 8-r. V. 290, II. 389 és II. 288, XII l. ára 7 frt.]
- Borbás Vincze.** Észrevételek és phytographiai megjegyzések Janka Viktor „adatok Magyarhon délkeleti flórájához stb.“ czimű czikkére. [Mathemat. és természettudom. közlemények. XIII. köt. 2. szám. Akadémia. 8-r. 25—28 l. ára 20 kr.]
- A budapesti kereskedelmi és iparkamarának jelentése** a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar kir. miniszterhez a kamarai kerület kereskes-

- delmi és forgalmi viszonyairól az 1874. évben. [Pesti könyvnyomda-részvénytársulat. 8-r. 195 l.]
- Carlyle Tamás.** A francia forradalom. A m. t. akadémia megbízásából ford. Baráth Ferencz. II. kötet. [Akadémia. 8-r. 468 l.]
- Charcot J. M.** Előadások az idegrendszer betegségeiről tartotta Salpêtriére kórházban. Összegyűjté és közlé Bournéville. A 2. kiadás után fordította Azary Ákos. [A magyar orvosi könyvkiadó-társulat könyvtára 27. köt. 1875. Társulat sajtója. 8-r. XVI, 332 l. 26 fametszet és 10 színyomatu tábla.]
- Chateaubriand M. le vicomte de.** A kereszténység szelleme. Francziából fordította Gubicza István. 2 kötet. [Hunyadi Mátyás intézet. 8-r. XVIII 299 és 283 l. ára 2 frt 50 kr.]
- Cherbuliez Viktor.** Méré Paulina. Regény levelekben. Fordította Julia. Két kötet. [Kolozsvár, Stein János. 8-r IV. 1—224., IV 225—444 l. A két kötet ára 2 frt.]
- Cherbuliez Viktor.** Saint-Maur kisasszony jegyese. Regény. Francziából ford. Visi Imre. [Athenaeum. 8-r. 275 l. ára 1 frt 40 kr.]
- M. T. Cicero** kismemelt szónoklatai. I. füzet. Fordította Sárváry Béla. [Ókori classikusok. Római remekírók magyar fordításban. Lampel Róbert. 8-r. 128 l. ára 40 kr.]
- Csanády Gusztáv.** A must és bor főbb alkotórészeinek meghatározási módszerei. 18 ábrával. A m. t. akadémia által Vitéz-jutalommal koszorúzott pályamunka. [Akadémia. 8-r. 51 l. ára 40 kr.]
- Csukási József.** Bismark. Élet- és jellemrajz. [Történelmi könyvtár 20 füzet. Franklin társ. 8-r. 111 l. ára 40 kr.]
- Currie J.** Az iskolai nevelés elvei és gyakorlata. Tanítók, tanítóképezdék, s felsőbb paed. tanfolyamok részére. Angolból átdolg. Bihari Péter. I. kötet. [Aigner. 8-r. VIII, 183 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Curtius Ernő.** A görögök története. A m. t. akadémia megbízásából a 4-ik javított kiadás után fordítja Fröhlich Róbert. II. kötet. [Akadémia. IV. 471 lap.]
- Deák Ferencz emlékezete.** Két beszéd és egy költemény, melyek a kolozsvári tudomány-egyetem által 1876. márczius 19. és a kolozsv. ev.-reform. főtanoda által 1876. márcz. 25. tartott emlékünnepeleken elmondattak. [Kolozsvár, Stein János 4-r. 23 lap ára 30 kr.]
- Dely Mátyás.** Állatorvosi jó tanácsok. I. könyv: Az állat és élete. [Falusi könyvtár 19. füzet. Franklin társulat. 8-r. 127 l. ára 50 kr.]
- Demjén János.** A magyar birodalom országainak megyénkénti cím- és helységkönyve. I. füzet. Abauj-Tornam. [Magyar-német. Grimm Gusztáv. 8-r. 48 l. ára füzve 1 frt. Térképpel 1 frt 50 kr.]
- Dobos János.** Bibliai történetek. A helvét vallásu ifjúság számára. 8. kiadás. [Buesánszky. 8-r. 228 l. ára kötve 42 kr.]
- Domokos Jenő.** Lásd: Arányi és Domokos.
- Dorner József.** Az ásványtan elemei algymnasiumok s alreáliskolák számára. 3. átdolg. kiadás. 21 ábrával. [Lauffer. 8-r. 76 l. ára kötve 50 kr.]
- Döntvénytár.** Magyar kir. Curia határozatai. Gyűjtötték: Dárday, Gallu, Zlinszky. XIV. folyam. [Franklin társ. 8 r. IV. 47 és 208 l. ára 2 frt.]
- Dumas Sándor.** Bragelonne gróf, vagy tíz évvel később. [A „három testőr“ és „húsz év múlva“ regények folytatása és vége.] Tört. regény. Ford. Ásványi

- Ferencz. 18 kötet. [Mehner. 16-r. 196, 204, 215, 206, 190, 198, 204, 207, 189, 201, 206, 216, 198, 192, 189, 182, 185 és 196 lap, ára 10 frt 80 kr.]
- Ebenhöch Ferencz.** A Budapesten rendezett iparmű- és történelmi-emlék kiállításra Dr. Zalka János győri püspök által küldött egyházi műtárgyak és régiségek. [Győrött, Sauerwein Géza nyomdája. 8-r. 8 l.]
- Ebenspanger János.** Földrajz a hazai népiskolák 5-ik osztálya, illetőleg 5. évfolyama számára. A m. miniszteri tanterv alapján. [Franklin társ. 8-r. 148 l. ára 50 kr.]
- Egyházi rendszer,** elfogadva a Dunántuli egyházkerület részéről Pápán 1875l évben tartott kerületi gyűlés jegyzőkönyvének 2-ik pontja alatt hozott végzés szerint. [Győrött, Czéh Sándor nyomdája. 8-r. 71 l.]
- Emlékkönyv** a Berzsenyi Dániel születésnapjának százados évfordulóján Vasmege közönsége által 1876. májushó 6-án és 7-én megtartott ünnepélyről. Szerkesztette Balog Gyula. [Szombathely, Bertalanffy könyvnyomdája. 8-r. 78 lap.]
- Erődi Béla** A magyar nemzeti irodalom története Az új tanterv alapján közep-tanodák felsőbb osztályai számára. [Aigner. n. 8-r. VIII, 163 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Értekezések a matematikai tudományok köréből.** IV. kötet. 6-ik sz. [L. Hunyady Jenő].
- Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.** V. kötet. 7—9-ik szám. [L. Télfy Iván, Barna Ferdinánd és Imre Sándor.]
- Értekezések a társadalmi tudományok köréből.** IV. kötet. 2—3-ik sz. [L. Wenzel Gusztáv és Tóth Lőrincz.]
- Értekezések a Természettudományok köréből.** VII. köt. 1—3-ik sz. [L. Fleischer Antal, Haberern Jonathan és Schuller Alajos.]
- Értekezések a történelmi tudományok köréből.** V. köt. 6-ik sz. VI. köt. 1—2. [L. Wertheimer Ede. Ortray Tivadar és Nagy Iván.]
- Fábián János.** Isten ígéje szentbeszédekben. I. évf. 1 6. füz. [Esztergom, Buzárovits Gusztáv. 8-r. 288 l. 12 füzet előfizetési ára 2 frt]
- Falusi könyvtár.** 1. 18. 19. füzet. [L. Farkas Mihály, Kodolányi Antal és Dely Mátyás.]
- Farkas Mihály.** Magyar kertészkönyv. A belterjes kertgazdászat foglalatja. Számos metszetekkel. [Franklin társ. 8-r. 403 l. ára 2 frt.]
- Farkas Mihály.** Magyar méhészkönyv. 3. kiad. [Falusi könyvtár. I. Franklin 8-r. 112 l. ára 50 kr.]
- Fejes István.** Temetési beszédek. I. füz. [S.-A.-Ujhely, Klein Alfréd 8-r. 140 lap, ára 1 frt.]
- Ferenczy József.** A szellemész [spiritista]. Öntapasztalataiból merítve. [Aigner biz. 8-r. 57 l. ára 50 kr.]
- Féval Pál.** Az Ötök. Regény. Francziából ford. Mártonffy Frigyes. 5. kötet. [Kilián. 8-r. 208, 158, 160, 159, és 248 l. 5 frt.]
- Findura Imre.** Rimaszombat története. Jeles kútfők nyomán. [Eggenberger. 8-r. VIII. 108 l. 1 frt 20 kr.]
- Dr. Fleischer Antal.** Vizsgálatok a kolozsvári m. kir. tudom. egyetem vegytani intézetéből. III—V [Értekezések a természettudományok köréből. VII kötet. 1. sz. Akadémia. 8-r. 28 l. 20 kr.]

- Földvály Ákos.** Attila elődei. Történeti tanulmány a szittya fajokról. [Kassa. Werfer Károly. 8-r. 206 l. 1 frt 50 kr.]
- Főpásztori dícsfűzér,** melyet Kubinszky Mihály tinnini fölszentelt püspök, fölszenteltetésének örömnünnepén áldozott Jézus társasága kalocsai érseki főgymnasia növeldeje és társodája 1876. ápril. [Kalocsa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 2-r. 8 l.]
- Főrendi Ház jegyzőkönyve.** [Az 1875. évi augusztus 28-ra kihirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. I. kötet. 1—80.]
- Főrendi Irományok.** Az 1875. évi augusztus 28-ra kihirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. I. köt. X. 410 l. Tartalom, s tárgymutató.]
- Főrendi Napló.** [Az 1875. évi augusztus 28-ra kihirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. I. köt. 1—160.]
- Freemann E. A.** A világtörténelem. Polg. iskolák és tanítóképző intézetek számára és magánhasználatra. Angolból átdolg. dr. Marcali Henrik. [Aigner. 8-r. II. 272 l. ára 1 frt 50 kr.]
- Frey József** Az 1871—1873. évben Magyarország keleti részeiben gyűjtött növények jegyzéke. Német kézirat után közli dr. Borbás Vincze. [Mathem. és és természettud. közlemények. XIII. köt. 4. szám. Akadémia. n. 8-r. 65—130 lap, ára 40 kr.]
- Fürdők István.** Tereptan és Tereprajztan. Tekintettel a terepnek katonai czélokra való leírására. I. füz. [A „Honvédkönyvtár“ 7-ik kötete. Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 8-r. 64 l. Egy füzet ára 40 kr.]
- Gonda Béla.** A Torontálmegyei (Tisza-Marosi) ármentesítő társulat eddigi működése és szervezete. [Athenaeum nyomdája. Szerző 8-r. 16 l. ára 30 kr.]
- Gyertyánffy István.** Az ellenzéki szellem az iskolában. [Aigner bizom. 8-r 47 l. ára 30 kr.]
- Gyurits Antal.** Magyarok története. Tanodai és magánhasználatra vezérfonalul az első oktatásban. 5. kiadás. [Lauffer. 8-r. IV. 98 l. ára 40 kr.]
- Haberern Jonathán. B.** Prónay Gábor emléke. [Értekezések a természettudományok köréből. VII. köt. 2. sz. Akadémia. 8-r. 20 l. 12 kr.]
- Hajnalpír.** Első vallásos oktatás kis gyermekek számára. Magyar nyelvre ford. Dr. Kiss Áron. [Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 91 l.]
- Heinrich I. B.** Hittudományi dogmatika. Magyarítá Zoványi Mihály. I. kötet. [A külf. kath. theologiai irodalom tárháza. I. évf. II. köt. Tettey. 8-r. 1—160 lap, ára 1 frt.]
- Hieser József.** Rajzoló mértan. Reál- és ipartanodák használatára. Ford. dr. Szabóky Adolf. XV kőtáblával. 3. jav. kiadás. [Lauffer. 4-r 48 l. ára 2 frt.]
- Hofer Károly.** Rendszeres franczia nyelvtan a középtanodák felsőbb osztályai számára. [Aigner. 8-r. VI. 226 l. ára 1 frt 40 kr.]
- A franczia nyelv módszeres tankönyve. Dr. Mager nyomán. I. rész. 3. bőv. és jav. kiad. [Aigner. 8-r. VI, 102 l. ára 60 kr.]
- Hoffer Endre.** Az 1848-ki reakcio és ellenforradalom. Rogge Walter után. [Aigner. 8-r. IV, 263 l. 1 frt 50 kr.]
- Hoffmann Ferencz.** A föld alatt. Németből. [Pfeifer. 16-r. 92 l. ára 50 kr.]
- A jó tanács megtermi a maga gyümölcsét. Németből. [Pfeifer. 16-r. 90 lap, ára 50 kr.]

- Hoffmann Ferenc.** A tengeren túl. Elbeszélés. [Athenaeum. 16-r. 88 lap ára 50 kr.]
- Ki hogy viseli magát, úgy veszi hasznát. [Pfeiffer. 16-r. 184 l. ára 50 kr.]
- Szivtelenség és jószívűség. [Pfeiffer. 16-r. 152 l. ára 50 kr.]
- Vidor Ferkó. Elbeszélés. [Athenaeum. 16-r. 110 l. ára 50 kr.]
- Hogyan neveljük gyermekeinket? Nehány szívből eredő szó az ifju anyákhoz.** [Pfeiffer bizom. 8-r. 157 l. ára 20 kr.]
- Honvédkönyvtár.** 7. 11. kötet. [L. Fűrők István és Kárpáthy Kamill.]
- Horváth Farkas.** Értekezés az árnyékszékrendszerek felett [Neuer Ignác nyomdája. 8-r. 11 l.]
- Horváth Géza.** Monographia Lygaeidarum Hungariae. Magyarország bodobács-féléinek magánrajza. Magyar és latin szöveggel. [Természett. társulat. 4-r. VI és 102 l. ára kötve 2 frt 50 kr.]
- Hunfalvy János.** Földrajz a középiskolák használatára. IV. kötet. Ausztrália, Polyezia, Amerika s a felfedezések vázlata. [Athen. 8-r. 146 lap, ára 80 kr.]
- Hunyady Jenő.** A kupszeleten fekvő hat pont feltételi egyenletének különböző alakjairól. [Értek. a math. tud. kör. IV. kötet. 6. szám. Akadémia. n. 8-r. 23 l. ára 20 kr.]
- Ifjúsági iratok.** Angol remekírók műveiből. Szerk. Vachott Sándorné. [Franklin társulat. 8-r. IV. 215 l. ára 1 frt 40 kr.]
- Igazságügyi rendeletek 1875.** II. f. [Franklin társ. 8-r. 49—131 l. ára 50 kr.]
- Ihász Gábor.** Magyar nyelvtan az algymnasium I. II. III. osztálya és a reál-tanoda használatára. 18. ujjlag átdolg. kiad. [Lampel. 8-r. IV. 288 l. ára 1 frt.]
- Imre Sándor.** Nyelvtörténeti tanulságok a nyelvújításra nézve. [Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. V. k. 9. sz. Akad. 8-r. 97. l. ára 60 kr.]
- Jády József.** Ékesszólástan. Tanodai- és magánhasználatra. [Pápa, a ref. főtanoda betűivel. 8-r. 105 l. ára 80 kr.]
- Jánosi Ferenc.** Föld- és természetrajz népiskolák számára. 5. megjobb. kiadás. [Franklin. 8-r. 208 l. ára 40 kr.]
- Jókai Mór.** A debreczeni lunatikus. Elbeszélés. [Athenaeum. 8-r 141 lap. ára 80 kr.]
- Jókai Mór.** Az elátkozott család. Regény, 2. kiadás, 3. füzetben. [Jókai M. munkái. Népszerű kiadás 95—97. Franklin társulat. 8-r. 117, 127, 135 l. Egy-egy füzet ára 40 kr.]
- Jókai Mór.** Egész az északi polusig! vagy: Mi lett tovább a Tegetthoffal? Regény egy a hajón hátramaradt matróz feljegyzései után. 2. köt. [Athenaeum. 8-r. 156 és 174 l. ára 1 frt 80 kr.]
- Jókai Mór.** A régi jó táblabírák. Regény. 3. kiadás. 3. kötet [Franklin társulat. 8-r. 197, 209 és 217 l. ára a három kötetnek 5 frt.]
- Józsa Géza.** Kis szinpad. Színművek, uri gyermekek számára. [Ifjúsági könyvtár. 16. füzet. Lampel Robert. 8-r. 40 l. ára 50 kr.]
- Kautz Gyula.** Politika és Országásztan. 2. telj. áldolg. kiadás. III. és utolsó füzet. [E ezímen is: „A politikai tudomány kézikönyve.“ Franklin társulat. n. 8-r. XVI. 425—597 l.]
- Kautz Gyula.** A politikai tudomány kézikönyve. 2. telj. átdolg. kiadás [E ezímen is: „Politika vagy országásztan.“ Franklin társulat. N. 8-r. XVI. 597 l. ára 5 frt 50 kr.]

- Károly Gy. Hugó.** Abaujmegye XVI. századbéli műveltségtörténelméből. [Tetty és társa. 8-r. II. 71 l. ára 1 frt.]
- Kárpáthy Kamill.** Katonai irálytan. A m. k. honvédség használatára 185 minta és példával. A m. kir. honvédelmi miniszter által elfogadott tan- és kézikönyv. 1, 2, 3. füzet. [A „Honvédkönyvtár“ XI. kötete. Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 8-r. 192 l. Egy füzet ára 40 kr.]
- Képviselőházi irományok.** [Az 1875. évi augusztus 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. V. kötet. 137—397 lap, tartalom. VI. kötet. 397 l. tart. VII. 1—320. VIII. 1—40.]
- Képviselőházi jegyzőkönyv.** [Az 1875. évi augusztus 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. I. kötet. 289—378 l. II. 1—32]
- Képviselőházi napló.** [Az 1875. évi augusztus 28-ra hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. V. kötet. 406 lap tartalom, név- és tárgymutató. VI. 1—208.]
- Kertbeny Károly.** A magyar nemzeti és nemzetközi irodalom könyvészete. 1441—1876. 12 szakfüzetben. I. füzet: A magyar irodalom a világirodalomban. A magyar művek idegen nyelven, önállóan megjelent fordításainak könyvészeti kimutatása. [Német jegyzetekkel, Tetty és társa. 8-r. VIII. 75 l. ára 80 kr.]
- Dr. Kézmárszky Tivadar.** A szülészet tankönyve bábák számára. II. rész. Lafite és Elsner. 8-r. 121—246 l. ára az I. részszel együtt 1 frt 50 kr.]
- Kiss Áron és Öreg János.** Nevelés és oktatástan. [Rosenberg. 8-r. VI. 112 l. ára 1 frt.]
- Kiss József** költeményei. [Szerző tulajdona. Franklin társulat bizom. 8-r. VIII. 160 l. ára 2 frt.]
- Kiss Mór.** A végrendeleti alakok kifejlődési története Justinian császár törvényhozásáig bezárólag. A kolozsvári m. kir. tudom. egyetem által Kolozsvár városa részéről kitűzött díjjal koszorozott pályamunka. [Kolozsvár. Bp. Tetty és társa bizom. 8-r. 159 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Kodolányi Antal.** A lótenyésztés mint a mezei gazdasági állattenyésztés egyik ága. [Falusi könyvtár 18. füzete. Franklin társulat. 8-r. 112 l. ára 50 kr.]
- Kollerffy Mihály.** Magyarország igazolt ügyvédeknek és kir. közgyegyzőinek kamarák és székhelyek szerinti név- és lakjegyzéke. [A Budapesti Közlöny és az ügyvédi kamarák által beküldött hiteles adatok alapján.] [Nágel. 8-r. 160 l. ára 1 frt.]
- Dr. Koos Gábor.** Vegytan középtanodai s magán használatra. Különösebben reál-, gazdasági- és keresk. tanintézetek számára. Legújabb adatok nyomán. Szövegbe nyomott számos ábrával. [Debreczen Ifj. Csáthy Károly. 8-r. IV. VII. 232, 127 l. ára 2 frt. 60 kr.]
- Koroda Pál.** A tulvilág komédiája. Drámai költemény. [Tetty és társa bizom. 12-r. 50 l. ára 1 frt.]
- Koronka Antal.** Kehidai Deák Ferencnek emlékére tartott egyházi gyászbeszéd. Toroczkón apr. 9. 1876. [Kolozsvártt. A hallgatók költségén. 8-r. 30 l.]
- Kovács Lajos.** Bibliai történetek a 3. elemi osztály számára. 2. kiad. [Debreczen Telegdi K. Lajos. 8-r. 79 l.]

- Kovács Lajos.** Vezérkönyv a bibliai történetek népiskolai tanításában. Kehr, Wangemann és Itzerott nyomain. A tiszántuli ref. egyh. kerület népisk. tanterve alapján. [Debreczen, Telegdi. IV. 183 l. ára 84 kr.]
- König Ewald Gusztáv.** A bűn útján. Regény. Ford. Gyúrom Antal 3—9 füzet. [Nagy-Kanizsa Fischel Fülöp. 8-r. 97—432 l. egy füzet ára 20 kr.]
- Környei-Mayer.** Alkotmánytan vagy a polgári jogok és kötelességek. A nép- és polgári iskolák számára. IV. bővít. és módosított kiadás. [Lampel, 8-r. 84 l. ára 36 kr.]
- Körösi József.** A pestvárosi kolerajárvány 1872 és 1873-ban. Külön lenyomat a „Pestváros halandósága 1872 és 1873-ban“ czimű munkából. [Város tulajd. Ráth bizom. 8-r. 18 l. ára 50 kr.]
- Krisz Ferencz.** Szemléleti mértan a középiskolák alsóbb oszt. számára. I. rész. Síkalkatan. 164 ábrával és 10 könyom. táblával [Franklin társ. N. 8-r. VIII. 120 l. ára 1 frt 50 kr.]
- Kussinszky Arnold.** Égi szövetnek. A katolikus tanuló ifjuság használatára. 3. kiadás. [Kassa, Werfer Károly. 8-r. 212 l.]
- Kuttner D.** Métermérték-árkiszámítási és átváltoztatási minták az uj suly-, folyadék- és hossz mértékhez. [Wodianer. 16-r. 32 l. ára 12 kr.]
- Kuttner Sándor.** A magyar irodalomtörténet rövid vázlata. Polgári és magániskolák számára. 2. bővített és javított kiadás. [Magyar-német. Lampel. 8-r. 35 l. ára 20 kr.]
- Laveleye Emil.** A protestántizmus és katholicizmus a nemzetek szabadságához és jólétéhez való viszonyában. Magyarra fordította Debreczeni M. Sándor. Gladstone levele hozzáadásával bővíté s kiadta Balogh Ferencz. [Debreczen Telegdi Lajos bizom. 8-r. II. 35 l. ára 30 kr.]
- Lubboek, Sir John.** A történelem előtti idők megvilágítva a régi maradványok s az ujabbkori vadnépek életmódja és szokásai által. Az eredeti 3. kiadás után fordította Öreg János. A fordítást átvizsgálta Pulszky Ferencz. I. kötet. 3. mülappal és 198 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával. [Természett. társulat. 8-r. XXIV. 350 l.]
- Lukács Béla.** Ausztria és Magyarország pénzügyei és adórendszere. [Aigner. 8-r. 308 l. ára 2 frt.]
- Lutter Nándor.** Betűszámtan az uj tanterv szerint a középtanodák felsőbb osztályainak számára. 4. kiadás. [Franklin társulat. n. 8-r. VII. 407 l. ára 3 frt.]
- Macaulay.** Anglia története II. Jakab trónralépte óta. Fordította Csengery Antal. 2. átnézett kiadás. II. kötet. [Akadémia. 8-r. 640 l.]
- Macaulay T. B. Milton.** Angolból fordította B. P. [Olesó könyvtár 24. sz. Franklin társ. 8-r. 77 l. ára 20 kr.]
- Madzsar János.** Nyelvtani példatár. Három füzet. A II., III. és IV. osztály számára. [Zilahy. 8-r. 16, 10 és 32 l. ára 12 kr., 12 kr. és 20 kr.]
- Madzsar János.** Vezérkönyv a magyar nyelv tanításában. Tanítóképezdék és néptanítók számára. I. és II. füzet. Népiskolai II. és III. osztály. III. füzet. Népiskolai IV. osztály. [Zilahy. 8-r. 24, 8 és 43 l. ára I., II. füzet 24 kr., III. füzet 36 kr.]

- Magyarország érdekei és a vámügy.** [Aigner. bizom. 8-r. 40 l. 40 kr.]
- Mathematikai és természettudományi közlemények.** Vonatkozólag a hazai viszonyokra. Kiadja a m. t. akadémia mathem. és természettud. állandó bizottsága. Szerkeszti Szabó József. XI. köt. 1873. XII. köt. 1874. [Akadémia. 8-r. XVI. 362 l. 4 tábla, 1 térkép és XVI. 216 l. 2 térkép. Ára 2 frt 10 kr. és 1 frt 50 kr.]
- Mathematikai és természettudományi közlemények.** XIII. köt. 2—5-ik szám. [L. Borbás Vincze, Freyn József, Ormay Sándor és Mocsáry Sándor.]
- Matolay Elek.** A tornázás története a tornatan alapfogalmai elméletének s kezelésének főelvei. [Légrády testv. 8-r. III. és 80 l. 60 kr.]
- Matyasovszky J.** A Duna-meder földtani viszonyainak befolyása Budapest és környékeinek vízáradására. [Szerző. 8-r. II. 11 l. 1 könyv. táblával. ára 30 kr.]
- Mayer Miksa.** Rövid alkotmánytan osztatlan népisk. számára. [Lampel. 8-r. 24 l. 16 kr.]
- Mezey Ernő.** A polgári házasság. [Rosenberg testv. biz. N. 8-r. 24 l. ára 30 kr.]
- Mihálovics Béla. Molnár István.** Emlékirat a Kis-Kun-megye ügyében. [Frankl. társ. nyomdája. 8-r. 13 l.]
- Dr. Misner Ignác.** Behozassék-e nálunk a kényszerbetegség? [Külön lenyomat a magyar jogászgyűlés évkönyvéből. Zilahy Sámuel. 8-r. 27 l. ára 30 kr.]
- Mitterdorfer Gusztáv.** Mosaik. Szabadkőművesi jelzések magyarázatai különös figyelemmel a Magyarország Nagy Oriense védelme alatt dolgozó tt...-re. [A „Hungaria“ páholy tulajdona. 8-r. 53 l.]
- Mocnik Ferencz.** Számítástan. (Arithmetica.) Alsó gymnasiumok és reáltanodák számára. Ford. Szász Károly. 9-ik, a hazai viszonyokhoz alkalmazott, magyar kiadás. I. rész: az I. és II. osztály számára. [Franklin. 8-r. 183 l. ára 60 kr.] — Számítan középtanodák számára. A 20-ik átdolg. ered. kiad. után — kül. tekintettel a méter rendszerre — Dr. Szabóky Adolf által. 9-ik, jogosított magyar kiadás. I. rész. I. és II. osztály számára. [Lampel. 8-r. 208 l. ára 90 kr.]
- Mocsáry Sándor.** Adatok Zemplén- és Ung megyék faunájához Jelentés az 1874. év nyarán e megyék területén gyűjtött állatokról. [Mathem. és természett. közlemények. XIII. köt. 5. sz. Akadémia. n. 8-r. 131—185 l. ára 40 kr.]
- Nagy Iván.** Az utolsó árpád-házi király trónra lépte. Székfoglaló értekezés. [Értek. a tört. tud. kör. VI. köt. 2. szám. Akadémia. n. 8-r. 21 l. ára 20 kr.]
- Nappelkölte.** 39. ótestamentomi történet jó gyermekek számára. Magyar nyelvre ford. Dr. Kiss Áron. [Hornvánszky Viktor nyomdája. 8-r. 111 l.]
- Nemeskey Andor.** Az elmélkedő hitszónok Elmélkedések az év minden vasár- és ünnepnapjára. [Hunyadi Mátyás intézet. 8-r. VI, 423 és IV l.]
- Német Károly.** Keresztyén hitekönyv. I. rész: A szentségekről. [Sz. Fehérvár. Klökner. 8-r. IV. 24 l. ára 20 kr.] — Ugyanaz. II. rész: Erkölestan. [Ugyanott. 8-r. 32 l. ára 20 kr.] — Vezérfonal keresztyén gyermekek első vallásoktatásában. Elméleti rész. [Ugyanott. 8-r. 30 l. ára 20 kr.]
- Nemzeti színház könyvtára.** 100. 101. 102. füz. [L. Sardou Viktor. és Zichy Géza.]
- Neumann Soma.** A világtörténet tankönyve. III. köt. Ujkor. [Tetty és Társa. 8-r. XVI. 216 l. 1 frt.]

- Ney Ferencz.** Gyakorlati német nyelvtan Ollendorff tanmódszere alapján. Tanodai és magánhasználatra. 13. kiad. [Lampel. 8-r. IV. 486 l. ára kötve 1 frt 80 kr.]
- Olcsó könyvtár.** 24-ik sz. [L. Macaulay.]
- Ormay Sándor.** Az 1868. évi földrengés Jászberényben. [Mathem. és természettud. közlemények. XIII. köt. 3 sz. Akadémia. 8-r. 59—64 l. ára 10 kr.]
- Az országos nőiparegylet évkönyve az 1875-ik évről. [Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. 43 l.]
- Ortvay Tivadar.** Margum és Contra-Margum. (Castra Augusto Flavianensia. vagy Constantia) helyfekvése. Források és közvetlen helybúvárlat alapján. [Értek. a tört. tud. köréből. VI. köt. I. sz. Akad. n. 8-r. 70 és IV. l. ára 45 kr.]
- Ó-szövetségi Szent-történetek.** II. elemi osztály számára. [Debreczen, Városi könyvnyomda. 8-r. 16 l.]
- P. Ovidii Nasonis Carmina selecta.** Szótárral ellátta Veress Ignác. 3. jav. kiad. [Szótárgyűjtemény II. sz. Lampel Robert. 8-r. 180 l. ára 1 frt 30 kr.]
- Ölvedy Károly.** A gyakorlott vadász. Magában foglalja a fácán és fogoly tenyésztést, ugyszinte minden vad ismertetését, a vadászat különböző ágait stb. Többrendű ábrával. [N.-Kanizsa. 8-r. IV. 239 lap. Budapest. Tettey. ára 2 frt 50 kr.]
- Óri G. György.** Negyedik Béla király a Margitszigeten vagy a margitszigeti apácák. Történelmi színmű egy felvonásban, hiteles kútforrások után. Pótfüzet a „Margitsziget történelme“ cz. műhöz. [Kassa. Pannonia kiadó-részvénytársaság. 8-r. 48 l. ára ábrákkal 50 kr.]
- A herezeg Pálffy serlegre vonatkozó adatok. [Hornvánszky Viktor nyomdája. 8-r. 4 l.]
- Pály Ede** szentbeszédei. I. köt. [Ungvár. Pollaesek Miksa 8-r. 65 l.]
- A pap a világban.** II. [Eger. Érseki lyceumi nyomda. 8-r. 285 l. ára 80 kr.]
- Pauler Gyula.** Wesselényi Ferencz nádor és társainak összeesküvése. 1664—1671. Két kötet. [Akad. 8-r. X. 412, és 459 lap, ára kötve a m. t. akad. „Könyvkiadó vállalata“ pártoló tagjainak 3 frt 50 kr.]
- Pellet Ödön dr.** Prímícia beszédek [Székesfehérvárott. Vörösmarty nyomda. 8-r. 108 l. ára 1 frt.]
- Dr. Ploetz Károly.** Syllabaire français. Első oktatás a franczia nyelvyben. A 14. eredeti kiadás után Második kiadás. [Lampel Robert 8-r. 183 l. ára 40 kr.]
- Ponson du Terrail.** Rocambole Londonban. Regény. Francoziából ford. Mártonffy Fr. 9 kötet. I. II. A londoni nyomor. III. Tolvajok negyede. IV. A száraz malom. V. VI. A madárkalit. VII—IX. Shoking viszontagságai. [Pfeifer bizom. 8-r. 150, 149, 175, 200, 160, 159, 157, 160 és 199 l. ára 9 frt.]
- Pressler Miksa Róbert.** Erdészeti köbözési táblák a méter-rendszer alapján erdészek, mérnökök, építők, fakereskedők használatára. Az árvai uradalom megbízásából hazai viszonyainkra alkalmazta és kiadta Rowland Robert. [Tettey és társa. 8-r. VIII. 64 l. 1 frt.]
- Ranke János.** Az ember-élettan alapvonalai tekintettel az egészségügyre. Orvosok és orvostanhallgatók gyakorlati igényeihez alkalmazva magántanulásra. A 3-ik átdolg. kiadás után magyarra ford. id. dr. Purjesz Zsigmond. II. köt. [Orvosi könyvkiadó-társ. 8-r. XI. 461 l.]
- Reischl Károly Vilmos.** Munkáskérdés és socialismus. Tudományos szakmunkák

- nyomán átdolgozta a budapesti központi növendékpapság magyar egyház-irodalmi iskolája. [Munkálatok. 39. folyam. Egyh. irod. iskola. N. 8-r. XLX. 352 l. ára 1 frt 80 kr.]
- Ministeri rendeletek** a kereskedelmi törvény (1875. 37. t. cz.) életbeléptetése tárgyában. [Pfeifer. 16-r. 60 l. ára 20 kr.]
- Rendeletek és rendszabályok.** Az 1875. XXXVII. kereskedelmi törvényre vonatkozó. Hivatalos kiadás. [Vodiáner. 16-r. 50 l. ára 20 kr.]
- Ribáry Ferencz.** A Claudiusok története. I. kötet Tiberius kora. [Athenaeum. N. 8-r. 184 l. ára 1 frt 50 kr.]
- Riedl Szende.** Német gyakorló és olvasókönyv. 4. javított és bővített kiadás. [Lampel Robert. 8-r. 256 l. ára 1 frt.]
- Riesz Gáspár.** Tükördarabok Nogáll kátéjából szemben Deharbe „magyar“ kátéjával. [„Hunyadi Mátyás“ nyomda. 8-r. 48 l.]
- Roder Adolf.** Levélszerinti oktatás a német nyelv öntanulására. Toussaint-Langenscheidt tanmódszere alapján. 12. 13. 14. levél [Grimm Gusztáv. 8-r. 177—224 l. Egy levél ára 20 kr.]
- Roder Adolf.** Magyar és német beszélgetések könyve vasuti, gőzhajózási és távirdai hivatalnokok számára. Ungarisch-deutsches Conversations-Buch stb. [Grimm G. N. 8-r. II. 158 l. ára 2 frt 50 kr.]
- Rodiczky Jenő.** A méhről való ismereteink s a méhészeti elmélet. [Elméleti és gyakorlati méhészet. I. köt. M.-Ovár. 8-r. VIII. 143 l. Bécs, Faesy és Friek, Bp. Tettey bizom. Ára 1 frt 30 kr.]
- Roller Mátyás.** A métermérték a háztartásban és kereskedésben. 2. bőv. kiadás. [Kókai. 16-r. 24 l. ára kötve 25 kr.]
- Róth Samu.** Fazekasboda-mórágai hegyláncz (Baranya megye) eruptív kőzetei. Külön lenyomat a m. kir. földtani intézet évkönyve IV. kötetéből. [Kilián bizománya. 8-r. 28 l. ára 10 kr.]
- Ságh József.** Rövid vezérfonal az énekoktatás rendszeres előadásához a népiskolákban. Kothe után szabadon. [Tettey és társ. 8-r. 61 l. ára kötve 1 frt.]
- Salamín Leo.** Francia olvasókönyv reáltanodák és gymnasiumok használatára. II. rész. [Lauffer. 8-r. 123—322 és XCIII l. ára 1 frt 60 kr.]
- Sardou Viktor.** Az új ezég. Színmű. Ford. Náday Ferencz. [Nemz. színház könyvtára. 101. füzet. Pfeifer. 8-r. 49 l. 40 kr.]
- Sardou Viktor.** Samu bácsi. Színmű. 4 felvonásban. Ford. Feleki József. (Nemz. színház könyvtára 100. füz. Pfeiffer. 8-r. 110 l. 40 kr.)
- Dr. Schenzl Guido.** Útmutató meteoritek megfigyelésére. [A kir. m. Természettudományi társulat. 8 r. 18 l.]
- Schulez József és Ángyán György.** A vajdahunyadi vár restaurálásának története. Különös tekintettel az ott történt károk és visszaélésekre. [Pécsett. Ifj. Madarász Endre. 16-r. 38 l.]
- Schuller Alajos.** A légnyomás változásainak pontos meghatározásáról. [Érték a természett. köréből. VII. köt. 3. sz. Akadémia. 8-r. 13 l. ára 10 kr.]
- Sretvizier Lajos.** A népnevelésügy a bécsi nemzetközi kiállításon 1873-kan. Tekintettel hazánk-, különös tekintettel a főváros tanügyi viszonyaira. 2. jutányos (cím-) kiadás. (Kókai. 8-r. VI. 90 l. ára 40 kr.)

- Stein Lőrincz.** A nő a nemzetgazdászati terén. Németből: Sz. Brankovics György. [Tettyey. 8-r. 58 l. ára 60 kr.]
- Szabályrendeletek,** minisleri, a kereskedelmi törvény életbeléptetése érdekében. [Eggenberger. 16-r. 163—192 lap, ára 20 kr.]
- Szabó József.** Ásványtan. Felsőbb tanításra és gyakorlati használatra. (1 könyv. tábla és 510 fametszvény.) 3. kiad. újból átdolg. s tetem. bővítve. [Franklin társ. 8-r. XVI. 614 l. ára 4 frt 80 kr.]
- Szász Gerő.** Corday Charlotte. Költői beszély. [Athenaeum. 12-r. 120 lap, ára 1 frt 30 kr.]
- Szász Gerő.** Deák Ferencz emlékezete. Az erdélyi ev. ref. egyházak igazg. tanácsa által elrendelt Deák gyászünnepeken april 2-án, 1876-ban, a kolozsv. b. farokasutcai templomban. [A tiszta jövedelem a Deák emlékszoborra fordítatik. Kolozsvártt. Stein. 8-r. 19 l. ára 30 kr.]
- Szász Károly.** Kis biblia. Reform. fiu- és leánypiskolák számára. 6. kiadás. [Franklin. 8-r. 80 l. ára kötve 25 kr.]
- Szász Károly.** A vers-szaválás elméleti és gyakorlati kézikönyve. Isk. és magánhasználatra. 3-ik javított kiadás. [Franklin társ. 8-r. XVI 312 lap, ára 1 frt 20 kr.]
- Szepesi Imre** latin mondattana. II. rész. Mondatkötés. 2. kiad. Átdolgozta Budaváry József. [Zilahy Sámuel. 8-r. IV 239 l. 1 frt 20 kr.]
- Szilády János.** Egyházi beszédek. II. füz. [Pfeifer 8-r. 187 l. 2 frt.]
- Ifj. Szinnyey József.** Irodalmunk története 1711—1772. [Aigner. 8-r. VIII. 207 l. 1 frt 50 kr.]
- A szolgálati szabályzat** 3-ik része kérdések és feleletekben a cs. kir. gyalog és vadász csapatok részére az 1876. évben megjelent eredeti kiadás után, a legénységi, altiszti és egyéves-önkéntesek részére fennálló csapat-iskolák számára fordította Ujhegyi Béla. (Lampel Robert. 8-r. 63 l.)
- A szombathelyi püspöki megye** papságának névtára. 1876. (Szombathely Bertalanffy könyvnyomdája. 8-r. XXIV. 156 l.)
- Szombathy Ignác.** Történelmi nyelvészet. Irodalmi tisztázás. [Győr. Czéh Sándor. 8-r. 20 l. ára 10 kr.]
- Szurmák V.** Közlemények a gyémántról. (Bucsanszky Alajos nyomdája. 8-r. 43 l.)
- Szvorényi József.** Kisebb magyar nyelvtana az algyimn. s ipartanodái I. és II. osztály használatára. I. rész. Szótan. 6. kiadás. (Franklin társ. 8-r. 176 lap, ára 60 kr.)
- Tamási Gyula** Költemenyei. I. köt. (Szekesfejérvárott. „Vörösmarty“ nyom. Bp. Tettyey bizom. 8-r. 355 l. ára 2 frt.)
- Tankó János.** Magyarország története rövid előadásban. A reáliskolák használatára. A legújabb tanterv szerint. Két füzet. (Lampel. I. füz. Az I. és II. oszt. haszn. 8-r. 76 l. ára 60 kr. II. füz. a III. oszt. haszn. 77—139 l. ára 40 kr.)
- Tasner Géza.** Széchenyi szellemi hagyatéka és Tasner Antal végrendelete. Em-lékirat. (Pfeifer bizom. N. 8-r. VIII. 135 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Télyf Iván.** Aeschylus. (Értek. a nyelv- és széptudományok köréből. V. köt. 7. sz. Akadémia. 8-r. 141 l. 80 kr.)
- Tilinkó.** Nemzeti dalok. A magyar nép számára szerkesztette egy népbarát. I. köt. (Kolozsvár. Stein János. 16-r. 123 l. ára 30 kr.)

- A tiszai ágostai hitvallásu evangyéliumi egyházkerület 1876. évi tiszti névtára.** Statistikai adatokkal megtoldva. (Rozsnyó, Kovács Mihály nyomdája. 8-r. 51. l. (ára 30. kr.)
- Todd Alpheus.** A parlamenti kormányrendszer Angliában s annak eredete, kifejlődése és gyakorlati alkalmazása. A m. t. Akadémia megbízásából ford. Dapsy László. I. kötet. (Akadémia. 8-r. VII. 606. l.)
- Toldy Ferencz.** Irodalomtörténeti olvasókönyv, vonatkozással magyar irodalomtörténetére. II. jav. kiadás. I. kötet. (Athenaeum. 8-r. 391 l. ára 1 frt.)
- Dr. Toldy László.** Szent László király élete. A legjelesebb honi történetírók felhasználásával. (Történelmi Könyvtár 24. füzet. Franklin társulat. 8-r. 112 l. ára 40 kr.)
- Tóth József.** Népszerű Egészségtan összefüggésben az embertannal. Vezérkönyvűl néptanítók számára. (Székes-Fejérvár. 1876. Klökner Péter. 8-r. 112 l. ára 60 kr.)
- Tóth Lőrincz.** A szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság rendszere a polgár törvénykezésben, magyar szempontból. (Értekezések a társadalmi tudományok köréből. IV. kötet. 3. szám. Akadémia. 8-r. 69 l. 40 kr.)
- Török István.** IV. Henrik politikája. (Kolozsvárt, Stein János. 8-r. 88 l.)
- Török Károly** munkái. Kiadják barátai. (Szeged, Traub B. bizom. 8-r. 130 li ára 1 frt.)
- Történelmi Könyvtár.** 20--28. füzet. (L. Áldor Imre, Csukássy József, Toldy László és Vértesi Arnold.)
- (**Törvények.**) 1876-ik évi országgyűlési törvények. I. füzet. I—VII. [Ráth. 8-r. 64 l. ára 50 kr. Ugyanaz, zsebkadás, 16-r. 128 l. ára 50 kr.]
- Ugyanaz. II. füzet. VIII—XVI. [Ráth. 8-r. 65—203 l. ára 80 kr. Zsebkadás. 16-r. 129—400 l. ára 80 kr.]
- Az 1876-ik évi törvények gyűjteménye. I. füzet. I—VII. t. ez. [Lampel. 8-r. 80 l. ára 80 kr. Ugyanaz, zsebkadás, 16-r. I—VI. t. ez. 128 lap ára 40 kr.]
- Ugyanaz II. füzet. VIII—XVII. t. ez. [Lampel. 8-r. 81—224 l. ára 70 kr. Zsebkadás, 16-r. VI. (folyt.) — XIV. t. ez. 129—256 l. ára 40 kr.]
- Az 1876-ik évi törvények gyűjteménye. Hivatalos kiadás. I. füzet. I—VII. [Zilahy. 8-r. 88 l. ára 50 kr. Ugyanaz, zsebkadás, 16-r. 160 lap, ára 60 kr.]
- Ugyanaz. II. füzet. VIII—XVI. [Zilahy. 8-r. 89—248 l. ára 80 kr. Zsebkadás. 16-r. 162—432 l. ára 90 kr.]
- 1876-ik évi XIII. törvényezik a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról a gazdasági munkásokról és napszámosokról. [Ráth. 8-r. 31 l. ára 40 kr. Zsebkadás. 16-r. 56 l. ára 40 kr.]
- Ugyanaz. Hivatalos kiadás. [Zilahy. 8-r. 32 l. ára 30 kr. Zsebkadás, 16-r. 56 l. ára 30 kr.]
- Törvényezik a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról. [Kolozsvár, Stein. 8-r. 32 l. ára 20 kr.]
- 1876-ik évi XV. törvényezik a közdók kezeléséről. [Eggenberger. k. 8-r. 41 l. ára 30 kr.]
- Ugyanaz. [Ráth. 8-r. 48 l. ára 40 kr.]

- (Törvények.) Az 1876-ik évi XIV. törvényzikk. A közegészségügy rendezéséről. Hivatalos kiadás. [Zilahy. 16-r. 93 l. ára 40 kr.]
- 1876-ik évi XIV. törvényzikk a közegészségügy rendezéséről. [Ráth. 8-r. 52 l. ára 40 kr.]
  - Törvényzikk a közegészségügy rendezéséről. [Eggenberger. 8-r. 60 l. ára 50 kr.]
  - 1876-ik évi VI. törvényzikk a közigazgatási bizottságról. 1876. törvényzikk az 1870. XLII. és 1872. XXXVI. t. czikkekben szabályozott fegyelmi eljárás módosításáról és kiegészítéséről. [Ráth. 8-r. 32 l. ára 40 kr. Zsebkadás, 16-r. 55 l. ára 40 kr.]
  - Uj közigazgatási törvények. I. füzet. 1876. VI. t. cz. a közigazgatási bizottságról. Hivatalos kiadás. [Zilahy. 8-r. II. 24 l. ára 20 kr. Zsebkadás, 16-r. 44 l. ára 20 kr.]
  - Ugyanaz. II. füzet. 1876. évi VII., XIII., XIV. és XV. törvényzikk. VII. t. cz. Közigazgatási fegyelmi eljárás. XIII. t. cz. Cselédtartás. XIV. t. cz. Közegészségügyi törvény. XV. t. cz. A közadók kezeléséről. Hivatalos kiadás. [Zilahy. 8-r. II. 25—166 l. ára 80 kr. Zsebkadás. 16-r. 45—288 l. ára 80 kr.]
  - 1876. évi V. törvényzikk a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. t. cz. módosításáról és kiegészítéséről. [Ráth. 8-r. 16 l. ára 20 kr. Zsebkadás 16-r. 32 l. ára 20 kr.]
  - 1876. V. t. cz. a községek rendezéséről szóló 1871. XVIII. t. cz. módosításáról és kiegészítéséről. — 1876. VI. t. cz. a közigazgatási bizottságról. — 1876. VII. t. cz. az 1870. XLII. és 1872. XXXVI. t. czikkekben szabályozott fegyelmi eljárás módosításáról és kiegészítéséről. [Eggenberger. 8-r. 48 l. ára 30 kr.]
  - Községi törvények. I. Az 1871. XVIII. t. cz. a községek rendezéséről. II. Az 1876. V. t. cz. az előbbinek módosításáról. Hivatalos kiadás. [Zilahy. Zsebkadás. 16-r. 104 l. ára 50 kr.]
  - Uj törvény a községek rendezéséről. Az 1876. V. t. cz. a községek rendezéséről szóló 1871. XVIII. t. cz. módosításáról és kiegészítéséről. Hivatalos kiadás. [Zilahy. 8-r. 20 l. ára 20 kr. Zsebkadás. 16-r. II. 32 l. ára 20 kr.]
  - 1876. évi XXVII. t. cz. a váltótörvényről. Betűrendes tárgymutatóval. [Eggenberger. k. 8-r. 40 l. ára 40 kr.]
  - Az 1876: XVII. t. cz. A váltótörvényről. Hivatalos kiadás. [Zilahy. 8-r. 32 l. ára 30 kr. Zsebkadás. 16-r. 56 l. ára 30 kr.]
  - 1876-iki váltótörvény. [Ráth. 8-r. 32 l. ára 40 kr. Zsebkadás 16-r. 62 lap. ára 40 kr.]
  - 1876. évi XVI. t. cz. a végrendeletek, öröklési szerződések és halálesetekre szóló ajándékozások alakjaira. [Ráth. 8-r. 12 l. ára 20 kr.]
  - Ugyanaz és: 1874. évi XXIII. t. cz. a nők teljeskorúságáról. [Eggenberger, k. 8-r. 14 l. ára 20 kr.]
- Törvényjavaslat.** A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és a vétségekről. I. Közzéteszi a magy. kir. igazságügyi ministerium. [Eggenberger bizom. 4-r. II. 118, 302, 22, 62 és 47 l. ára 3 frt 50 kr.]
- I. Törvényjavaslat a telekkönyvi rendtartás tárgyában.** II. Törvényjavaslat az ujonnan szerkesztett telekkönyvek közzétételéről és kiegészítéséről. III. Utasítás-tervezet a telekkönyvi ügyvitel tárgyában. Közzéteszi a m. kir. igazságügyministerium. [Zilahy bizom. N. 8-r. IV. 73 l. ára 60 kr.]

- Uj Regény-Csarnok.** Szépirodalmi folyóirat. V. évfolyam. 1—14. füzet. Dumas Sándor: Margit királyné. Tört. regény. I—IV. kötet. [Mehner Vilmos. 8-r. 173, 159, 163 és 173 l. ára 2 frt 10 kr.]
- Uj Regény-Csarnok,** mellékfolyam. 1—8. füzet. Brühl G.: Szulejka, a hárem gyöngye, vagy a sztambuli fekete leányrabló. Tört. regény. Ford. Ásványi J. [Mehner Vilmos. 8-r. 1—320 l. egy füzet ára 25 kr.]
- Vajda János.** Magyar bors. Válogatott magyar és külföldi adomák gyűjteménye. [Franklin társ. 8-r. VIII. 208 l. ára 1 frt 40 kr.]
- Vajda János.** Ujabb költemények. [Szerző sajátja. 8-r. 114 l. ára 1 frt 30 kr.]
- A Valeria-egylet évkönyve 1871—76.** [Koesi Sándor nyomdája. 8-r. 52. l.]
- Verne Gyula.** Grant kapitány gyermekei. Ford. Vértesi Arnold. 2-részben. [Franklin társ. 8-r. IV. 240, és IV. 268 l. ára 4 frt.]
- Vértesi Arnold.** Julius Caesar története. [Tört. könyvtár. 26. Franklin társ. 8-r. 111 l. ára 40 kr.]
- Visontay János.** Általános és összehasonlító földirat. A reáltanodák VII. osztályának az új tantervezet szerint. [Tettey és társa. 8-r. 271 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Visontay János.** Amerika és Ausztrália-Polynesia földirata, tekintettel a gyarmatosítás és felfedezések történetére. A reáltanodák IV. osztálya számára az új tantervezet szerint [Tettey és társa. 8-r. 140 l. ára 70 kr.]
- Visontay János.** Ázsia és Afrika földirata a matematikai földrajz vázlatával. A reáltanodák III. osztálya számára az új tantervezet szerint. [Tettey és társa 8-r. 153 l. 70 kr.]
- Dr. Vogel Gusztáv.** Korytnica. (Laufer Ignác nyomdája. 8-r. 8 l.)
- Wagner László.** A magyar, osztrák, német, angol és új métermértékek és súlyok egyszerű és összetett átváltoztatási táblázatai. (Nagel. 8-r. 16°) l. ára 2 frt.)
- Wenzel Gusztáv.** Az összehasonlító jogtudomány és a magyar magánjog. (Értekezések a társadalmi tudományok köréből. IV. kötet. 2. szám. Akadémia. 8-r. 39 l. ára 25 kr.)
- Wertheimer Ede.** Házasság-tervezés Erzsébet Anglia királynője és Károly osztrák főherceg között. 1559—1561. Kiadatlan kútfők nyomán. (Értekezések a történelmi tudományok köréből. V. köt. 6. szám. Akadémia. 8-r. 72 l. ára 45 kr.)
- Zichy Géza gróf.** A szerelem harca. Dráma 5 felvonásban. (Nemzeti színház könyvtára. 102. füzet. Pfeifer Ferdinánd. 8-r. 49 l. ára 40 kr.)

Hazai nem-magyar irodalom.

- Argentí Dr. D.** Homoeopatische Behandlung der Krankheiten für angehende Aerzte und intelligente Nichtärzte, mit einer Lebensbeschreibung Hahnemann's. II. verm. Aufl. (Pozsony, Heckenast. N. 8-r. XVI. 512 l. ára 3 frt 40 kr.)
- Bauer L. M.** Deutsche Elementar-Grammatik, nach dem gegenwärtigen Standpunkte der Sprachwissenschaft. Ein Hilfsbuch zum deutschen Sprachunterricht in den Haupt- und Mittelschulen. 21. verb. und stark verm. Auflage. (Laufer. K. 8-r. 137 l. ára kötve 34 kr.)

- Bun Samuel.** Leitfaden für den Unterricht in der deutschen Sprache. I. Kursus. 2. Aufl. (N. Kanizsa, Fischel. 8-r. VIII. 128 l. ára 48 kr.)
- Catalog** der Bücher- und Karten-Sammlung bei der Handels- und Gewerbekammer in Kronstadt. (Kronstadt, 1876. Gött János nyomdája. 8-r. 136 l.)
- Demjén Johann.** Allgemeines Adressen- und Orts-Buch von Ungarn und Nebenländern, mit besonderer Berücksicht der neuesten wirthschaftl. Handels- und Communications-Verhältnisse. Heft I. Abauj-Tirnauer Comitát mit Comitatskarte. (Grimm Gustav. 8-r. 48 l. geh. 1 fl., mit Karte 1 fl. 50 kr. ungarisch und deutsch.)
- Duller Eduard.** Märchen für die Jugend. 4. Auflage. (Pozsony, Heckenast. 8-r. 238 l. ára 80 kr.)
- Ebenspanger Johannes.** Erdbeschreibung für die 5. Klasse, resp. den 5. Jahrgang der Volksschulen Ungarns. Auf Grundlage des hohen minist. Lehrplanes bearbeitet. (Franklin. 8-r. 140 l. ára 50 kr.)
- Fuchs Johann.** Grundzüge der einfachen Buchführung für Gewerbe- und Wiederholungsschulen, so auch zum Selbstunterricht. (Laufer, k. 8-r. 52 l. ára 20 kr.)
- Führer Ignatz.** Geschichte der Ungarn in leichtfasslicher Darstellung. Für Volks- und Bürgerschulen. 5. verb. Aufl. (Aigner. 8-r. 49 l. ára kötve 30 kr.)
- Gebühren-Regulativ** der Waagthalbahn. (Pressburg, 1876. Gesellschaft. 8-r. 24 l.)
- V. Gesetzartikel** vom Jahre 1876. Abänderung und Ergänzung des von der Regelung der Gemeinden handelnden XVIII. Gesetzartikels vom Jahre 1871. Amtl. Ausg. (Bpest, 1876. Zilahy bizom. N. 8-r. 19 l. ára 20 kr.)
- XIII. Gesetzartikel** vom Jahre 1876. Regelung des Verhältnisses zwischen Dienstherrn und Dienstnehmer, von den Wirthschaftsarbeitern und Tagelöhnern. Amtl. Ausg. (Zilahy bizom. N. 8-r. 35 l. ára 30 kr.)
- XXVII. Gesetzartikel** vom Jahre 1876. Das Wechsel-Gesetz. Amtl. Ausg. (Zilahy bizom. 8-r. 36 l. ára 30 kr.)
- Grünhut Hermann.** Die Religion des kommenden Jahrhunderts. (Aigner bizom. 8-r. 78 l. ára 60 kr.)
- Auf das ungarische **Handelsgesetz** (XXXVII. G. A. v. J. 1875.) bezügliche Ministerial-Verordnungen. (Pressburg, 1876. Ráth. 8-r. XXXIV. 1.)
- Horváth Michael.** Kurzgefasste Geschichte Ungarns. In deutscher Übersetzung. 2. Aufl. 2 Bde. (Franklin, czímkiadás. 8-r. 392 és 359 l. ára 3 frt.)
- Horváth-Vaszary.** Kurzgefasste Geschichte Ungarns. Zum Gebrauche für untere und Mittelschulen. 2. Aufl. (Franklin. 8-r. 247 l. ára 1 frt.)
- Kurze Beschreibung** der Entstehung des Nonnenklosters der Gesellschaft der heiligen Ursula in Pressburg, und der Schicksalsschläge, welche dasselbe während seines zweihundertjährigen Bestandes trafen. Als Andenken an die II. Secularfeier des oberwähnten Klosters. (Pressburg, 1876. 8-r. 52 l.)
- Mandello Karl.** Rückblicke auf die Entwicklung der ungar. Volkswirthschaft im Jahre 1875. Sep.-Abdr. a. d. „Pester Lloyd.“ (Lampel bizom. 4-r. IV. 52 l. és 1 táblázat, ára 1 frt.)
- Natonek Josef.** Wissenschafts-Religion. Eine pro- und contra-Beleuchtung des Materialismus, Darwin, Häckel, Büchner etc. nach wissenschaftlichen Grundsätzen. (Tetty és társa. 12-r. 150 l. ára 1 frt 20 kr.)

- Roller Mathias.** Das Metermass im Handel und Hausgebrauch. 2. verm. Aufl. (Kökai. 16-r. 24 l. ára kötve 25 kr.)
- Rosler Johann Friedrich.** Dritter Jahresbericht über den Fortbestand und die Fortentwicklung der Gewerbeschule in Agnetheln im Schuljahre 187 $\frac{5}{6}$. (Hermannstadt, 1876. Filtsch S. könyvnyomdája. 8-r. 15 l.)
- Samarjay Dr. Carl v.** Praktische Anleitung zur schnellen und leichten Erlernung der ungarischen Sprache nach Dr. P. Alm's bekannter Lehrmethode. I. Cursus. 88. Aufl. (Lauffer, k. 8-r. 120 l. ára 35 kr., kötve 42 kr.)
— II. Cursus. 14. Aufl. (Lauffer, k. 8-r. 79 l. ára 28 kr., kötve 35 kr.)
- Schlieben Erwin.** Das Judenschloss. Roman. 3 Bde. (Pozsony, Heckenast. 8-r. 304, 320 és 320 l. ára 6 frt.)
- Schwicker J. H.** Deutsches Stilbuch. II. Theil. (Aigner. 8-r. IV. 207 l. ára 1 frt.)
- Skwor Johann.** Orts-Lexikon der Länder der ungarischen Krone, enthaltend nebst der Ortschaft die Nachweisung des politischen Bezirkes, der Jurisdiction (Comitat, Stuhl, District etc.), des Bezirkgerichtes, des Gerichtshofes, des Heeres- (Marine)-Ergänzungs-Bezirkes und des Landwehr-Bataillons, zu welchem dieselbe gehört. (Grill K. bizom. N. 8-r. 161 l. ára 3 frt 60 kr.)
- Spannbauer Joh. Nep.** Die Kanalisierung der slayonischen Drau-Donau-Ebene. Im Auftrage des Herrn Joh. Cap. Adamovich de Cepin verfasst. Nebst culturhist. Skizze von Joh. Peters. Mit 1 Karte u. 2 graph. Darstellungen. (Esseg, Verlag des Auftraggebers. N. 8-r. 147 l. ára 3 frt 80 kr.)
- Statistik des Viehstandes in Siebenbürgen.** (Brassó, Frank és Dressnaut bizom. 8-r. 23 l. ára 25 kr.)
- Steinbek's** „I. Budapester Fremdenführer“ für den allgemeinen Verkehr nebst Eisenbahn- u. Dampfschiff-Courier. Juni-Ausgabe 1876. (Steinbek. K. 8-r. 120 l. ára 35 kr.)
- Stelzhammer Franz.** Liebesgürtel. Hochdeutsche Lieder. 2. a. d. Nachlasse verm. Aufl. (Pozsony, Heckenast. 8-r. VIII. 358 l. ára 2 frt 80 kr.)
- Szekula Moriz.** Der „Mamsér“ (Bastard). Erzählung. (Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 34 l. ára 10 kr.)
- Teutsch G. D.** Über Honterus und Kronstadt zu seiner Zeit. Vortrag zu Gunsten des Fondes des kronstädter Frauenvereins für die evang. Mädchenschule A. B., gehalten in Kronstadt am 23. April 1876. (Abdruck aus dem Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Band XIII. der neuen Folge. Heft I. 8-r. 62 lap.)
- Vacano E. M.** Wiener Fresken. 2. Aufl. (Pozsony, Heckenast. 8-r. ára 2 frt 40 kr.)
- Die Verhandlungen** des ungarischen Landtags über den Königsboden. Nebst einem Anhang. Separatabdruck des „Siebenbürgisch-Deutschen Tageblattes“. (Hermannstadt, 1876. Drotleff Joseph et Comp. 8-r. 200 lap.)
- Vorschrift** zur Vollziehung d. Ges. Art. XLVII. v. J. 1875. betreffend den allgem. Einkommensteuerezuschlag. Deutsche verlässl. Ausg. aus der ung. Orig. Übers. von einem kön. ung. Finanz-Minist.-Beamten. (Lauffer. 8-r. 1 ív. ára 20 kr.)
- Wagner Ladislaus.** Einfache und combinirte Reduktionstabellen der ungarischen, österreichischen, deutschen, englischen und metrischen Maasse und Gewichte. (Nagel. 8-r. 160 l. ára 2 frt.)
- Wechselgesetz** vom Jahre 1876. (Ráth. N. 8-r. 39 l. ára 40 kr.)

Weisz Béla. Ungarn's Handelsbilanz und Wirthschaftspolitik. (Kilian. 8-r. 26 lap, ára 50 kr.)

Nábožná Písen neb Křížova Cesta. (Skalici, 1876. Skarniel József nyomdája. 8-r. 15 lap.)

Sbierka krajinských zákonov z roku 1876. Úradné vydanie. I. sosit. I—VII. (Zilahy bizom. N. 8-r. 72 l. ára 50 kr.)

Scheffel Jozef Viktor. Zalmy z Hôr. Básen. Poslovenčil Vajansky. (Skalici, 1876. Skarniel Jozef. 8-r. 66. l.)

Bežič. Dar dobroj deci. Treči tečaj. Uredio čika Steva. (Pancsova. Jovanovič testv. 32-r. 64 l. ára 40 kr.)

Gjorgjevič Vladan. Skupljene pripovetke. III. (Pancsova, Jovanovič testv. 16-r. 314 l. ára 1 frt.)

Josič Dimitrije. Kako se sastavljaju pitanja. (Pancsova, Jovanovič testv. 8-r. 91 lap, ára 50 kr.)

Kostič Milan. Skole u Crnoj Gori, od najstarijih vremena do današnjega doba. Nagradjeno sa 30 Dukata od srbskog, učenog društva u Beogradu. (Pancsova, Jovanovič testv. bizom. 8-r. 233 l. ára 80 kr.)

Petrovič Mita. Pouka o kučarstvu. Za učiteljske i više devojačke škole, kao i za domaču potrebu. Spređgovorom od. (Pancsova, Jovanovič testv. 8-r. 104 lap, ára 45 kr.)

Popovič Jovan. Prava i dužnosti gradjana u Ugarský po Kernjeju s dodatkem srp. narodna orkvena i školska samouprava. (Pancsova, Jovanovič testv. 8-r. 100 l. ára 36 kr.)

Radič Dr. G. Očenje ili kalamljenje s listom. Napisao. (Pancsova, Jovanovič testv. 8-r. 23 l. ára 10 kr.)

Slovenski bukvar za srpske nar. škole. (Pancsova, Jovanovič testv. 16-r. 63 l. ára 14 kr.)

Vukičević N. G. Izjašnjenje svete liturgije za srbsku mladež. Drugo popravljeno izdanie. (Pancsova, Jovanovič testv. 8-r. 132 l. ára 50 kr.)

Skurla Stefano Ragusa cenni storiei. (Zagrabio, 1876. 8-r. 148 l.)

Klang James. Das ungarische Handelsgesetz (XXXVII. G. A. v. J. 1875.) und das Versicherungswesen. Ein kritischer Versuch. 1. Lfg. Die wechselseitige Versicherungs-Gesellschaft. (Bécs, Sallmayer & Comp. N. 8-r. IV, VI és 89 lap, ára 80 kr.)

Hirlapirodalmunk 1876-ban.*)

Közli: id. Szinnyei József.

N é m e t n y e l v e n .

Budapesten.

- Allgemeine Frauen-Zeitung.** Central-Organ für Frauenrecht, weibliche Fortbildung und Hebung der Frauen-Industrie. Szerk. és kiadja Korn P. A. XIII. évf. Nyom. Hornyánszky Viktor. Megjelenik havonként kétszer mint a Social-Reform társlapja. 4-rét egy íven. A lap ára 6 frt.
- Arbeiter-Wochen-Chronik.** Social ökonomisches Volksblatt. Organ der Ungarländischen Arbeiter. Szerk. Irlinger A. Tulajdonosok Bayer A. és társai. IV. évf. Nyom. a lap saját nyomdájában Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven. Ára 2 frt 40 kr.
- Bauzeitung für Ungarn.** Zeitschrift für Bauwesen. Szerk. és kiadó-tulajdonos Kornhoffer Eduard. V. évf. Nyom. a Franklin-Társulatnál. Megjelenik vasárnap 4-rét egy íven. Ára 10 frt.
- Budapester Anzeiger.** (Budapesti Értesítő.) Inseratenblatt für Alle Stände. Szerk. Moholyi Móricz; kiadják Láng és társa. I. évf. Nyom. Hornyánszky Viktor. Megjelenik hetenként hatszor 4-rét egy íven. Ára 8 frt; póstán 10 frt.
- Budapester Café- und Gasthaus-Zeitung.** Fach-Organ für das gesammte Café- und Gasthauswesen. Szerk. Oppenheimer M. Tulajdonosok Hiss J. C. és társai. I. évf. Megjelenik vasárnap 4-rét fél íven. Ára 6 frt.
- Budapester Local-Zeitung.** Organ für Guts-, Realitäten-, Hausbesitzer u. Hausbesorger. Szerk. és kiadó-tulajdonos Czukelter Ferencz. I. évf. Nyom. az első könyvnyomda-részvénytársulatnál. Megjelenik hetenként 4-rét félíven. Ára 6 frt.
- Budapester Nachrichten.** Börsen- und Assekuranz-Blatt. Zeitschrift für sociale, Finanz- und Verkehrs-Interessen, Handel und Industrie und für das Versicherungswesen. Szerk. és tulajdonos Neumann B. XVII. évf. Nyom. Neuer I.-nél. Megjelenik vasárnap ívrét egy íven. Ára 8 frt.
- Budapester 2 kr. Journal.** Szerk. Reuscher Friedrich. Tulajdonos Silberstein Sándor. II. évf. Nyom. Deutsch M.-nál. Megjelenik mindennap 4-rét fél íven. Ára 6 frt; egyes szám 2 kr.
- Central-Zielungsblatt.** Sorsolási tudósító. Authentischer Verlosungs-Anzeiger. Szerk. Aradi Rezső. VI. évf. Nyom. Wilckens Gy.-nél. Megjelenik minden hűzés után 4-rét fél íven német és magyar szöveggel. Ára 3 frt.
- Controllor (Der).** Belletristisch-Nationalökonomische Beilage der Wespen. I. évf. Megjelenik vasárnap kis ívrét fél íven.

*) Kéretnek a t. ez. szerkesztők és kiadók a netalán kimaradt lapoknak és folyóiratoknak beküldésére a Nemzeti Múzeum könyvtárába.

- Däumling (Der).** Humoristisches Volksblatt. Szerk. és kiadó-tulajdonos Goldstein L. II. évf. Nyom. az I. külvárosi nyomdában. Megjelenik hetenként 4-rét íven könyomatú arcképekkel. Ára 6 frt.
- Fledermaus, (Die).** Szerk. és tulajdonos Morländer. II. évf. Nyom. Neuer I.-nél. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven könyomatú arcképekkel. Ára 6 frt.
- Freie Bürger, (Der).** in Stadt und Land mit der Beilage „Illustriertes Unterhaltungsblatt.“ Wochenschrift für Staats- und Volkswirthschaftslehre, Kultur, sociales und Gemeindeleben. Szerk. Rill József. III. évf. Nyom. a „Minerva“ című nyomdában. Megjelenik vasárnap 4-rét félfíven. Ára a társlappal együtt 6 frt.
- Fuchtel, (Die).** des Dictator der Civilisation. Szerk. és kiadó-tulajdonos Hugo Károly. IX. évf. Nyom. a pesti könyvnyomda-részvénytársulatnál. Megjelenik szombatn 4-rét félfíven. Ára 8 frt.
- Industriezeitung für Ungarn.** Organ des ungarischen Landesindustrievereines. Szerk. Steinacker Ö. VI. évf. Nyom. a pesti könyvnyomda részvénytársulatnál. Megjelenik havonként 4-rét két íven. Ára 3 frt.
- Jüdische Pester Zeitung.** Szerk. és tulajdonos Reis M. Nyom. Burián M.-nél. Megjelenik hetenként 4-rét félfíven zsidó betűkkel. Ára 10 frt.
- Müller's Bürgerfreund.** Organ für Volkswirthschaft, Finanzen, Assekuranz, Verkehr, Fabrikation, Industrie, Gewerbe, Kunst und Literatur. Szerk. Müller Károly. XXI. évf. Nyom. Bartalits Imrénél. Megjelenik hetenként 4-rét félfíven. Ára 8 frt.
- Nationalökonomische Blätter.** Zeitschrift für das Versicherungswesen, Finanz- und Verkehrs-Interessen, Handel und Industrie. Szerk. Friedmann L. II. évf. Nyom. a „Hunyadi Mátyás“ intézetben. Megjelenik vasárnap 4-rét $\frac{3}{4}$ íven. Ára 8 frt.
- Neues Pester Journal.** Szerk. és kiadó Schnitzer I. V. évf. Nyom. a „Hungaria“ nyomdában. Megjelenik hetenként hatszor 4-rét 1 $\frac{1}{2}$ íven. Ára 12 frt; egyes szám 4 kr.
- Pester Journal.** Fortschrittliches Volksblatt. Szerk. és tulajdonos Dr. Silberstein Adolf. III. évf. Nyom. Deutsch M. nyomdájában. Megjelenik mindennap ívrét egy íven. Ára 9 frt; egyes szám 3 kr.
- Pester Lloyd.** Szerk. Falk Miksa. Kiadja a pesti Lloyd-társulat. XXIII. évf. Nyom. Khór és Wein. Megjelenik hetenként hatszor nagy ívrét egy íven esti lappal félfíven. Ára helyben 22 frt; postán küldve 24 frt.
- Pester Medizinisch-Chirurgische Presse.** Wochenschrift für die gesammte Heilkunde. Szerk. Hirschfeld Lajos és Löw Sámuel. Kiadja Zilahy S. XII. évf. Nyom. Wilkens J. Megjelenik vasárnap 4-rét egy íven. Ára 6 frt.
- Politisches Volksblatt.** Kiadó-szerk. Tencer Pál. II. évf. Nyom. a tulajdonos kiadó „Hungaria“-féle nyomdában. Megjelenik mindennap kis ívrét egy íven. Ára 7 frt 20 kr; egyes szám 2 kr.
- Post-Zeitung.** Fachblatt für das gesammte Postwesen. Tulajdonos-szerk. Toborfy Lajos. Főmunkatárs Debert György. II. évf. Megjelenik hetenként kis ívret egy íven. Ára 6 frt.
- Schewesz Achim.** Szerk. Reich J. VI. évf. Nyom. Bartalits Imrénél. Megjelenik 4-rét félfíven zsidó betűvel nyomtatva.

- Social-Reform.** Organ für Volkserziehung, Nationalökonomie und Verbesserung gesellschaftlicher Zustände. Kiadó-szerk. Korn P. A. XIII. évf. Nyom. Hornyánszky Viktornál. Megjelenik havonként kétszer 4-rét 1¹/₂ íven. Ára 6 frt.
- Stimme (Die).** Organ für Wahrheitsfreunde. Szerk. Krieger Károly. II. évf. Nyom. Buschmann F.-nél. Megjelenik havonként 4-rét félíven. Ára 1 frt 20 kr.
- Styx.** Kiadó-szerk. Singer A. C.; társ-szerk. Saphir Ed. XV. évf. Nyom. Fanda és Frohna. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven Volkswirth melléklappal. Ára 6 frt.
- Technisches Fachblatt** Organ für Eisenbahn-Bau, Betrieb, Bahnerhaltung und allgemeine Bau- und Maschinen-Technik. Hierzu als Beilage der Submissions- und Lizitations-Anzeiger. Kiadó-szerk. Witztenrath J. B. VI. évf. Nyom. Buschmann F. Megjelenik havonként 4-rét ¹/₂, íven. A melléklet azonban hetenként egy könyomatu íven ívrétben. Ára 12 frt.
- Ungarisches Beamten-Journal.** Organ zur Vertretung der geistigen und materiellen Interessen der Beamten und geistigen Arbeiter. Szerk. Grosz Károly. IV. évf. Nyom. Löw Ede és Zsigmondnál. Megjelenik hetenként 4-rét egy íven. Ára 4 frt.
- Ungarische Israelit, (Der).** Ein unparteiisches Organ für die gesammten Interessen des Judenthums. Szerk.-tulajdonos Bak Ig. V. III. évf. Nyom. Schwarz Zsigmond. Megjelenik pénteken kis 4-rét 1¹/₂ íven. Ára 6 frt.
- Ungarische Oekonomist, (Der).** Wochenschrift für volkswirtschaftliche Interessen. Tulajd.-kiadó Goritschnigg Albert. Szerk. Tettau Lázár. I. évf. Nyom. az egyesületi nyomdában. Megjelenik hetenként 4-rét egy íven. Ára 8 frt. (Megjelent a mutatóvényszám jan. 16-án).
- Ungarischer Actionär.** Wochenschrift für Volkswirtschaft, Verkehr und Finanzen. Szerk. és kiadó-tulajdonos Lichtenstein F. L. IX. évf. Nyom. Légrády testvéreknél. Megjelenik vasárnap 4-rét egy íven. Ára 10 frt.
- Ungarischer Lloyd.** Szerk. Weiskircher Károly; kiadó Waldstein Pál. X. évf. Nyom. Hornyánszky Viktornál. Megjelent hetenként hatszor nagy ívrét egy íven, esti lappal, vasárnapi melléklappal kis ívrét félíven. Ára 18 frt helyben és 20 frt postán küldve. (Keletkezett 1867. decz. 25 én, megszűnt 1876. márcz. 13-án).
- Ungarischer Schulbote.** Zeitschrift für das gesammte vaterländische Volksschulwesen. Kiadja és szerk. Rill József. IX. évf. Nyom. „Minerva“ nyomdában. Megjelenik hetenként N. 8-rét ¹/₂, íven. Ára 4 frt.
- Ungarisches Centralblatt für amtliche Kundmachungen.** Szerk. Goritschnigg Albert. I. évf. Nyom. az első m. egyesületi nyomdában. Megjelenik mindennap kis ívrét félíven. Ára 12 frt.
- Ungarisches Centralblatt für Eisenbahnen und Dampfschiffahrt** zugleich Organ für Post- und Telegraphenwesen. Tulajdonos és kiadó Goritschnigg Albert. Szerk. Tettau Lázár. VII. évfolyam. Megjelenik vasárnap 4-rét félíven. Ára 8 frt.
- Ungarische Schulzeitung.** Kiadja és szerk. Schwieker J. H. IV. évf. Nyom. a Hunyady Mátyás intézet nyomdájában. Megjelenik hetenként N. 8-rét íven. Ára 4 frt.

- Ungarisches Fremden-Blatt.** Kiadja és szerk. Chorin Zsigmond. XV. évf. Nyom. a pesti részvény-könyvnyomdában. Megjelenik hetenként 4-rét félfíven, hasonló című egyíves képes melléklappal. Ára 6 frt.
- Volkswirth.** „Styx-Beilage.“ Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven.
- Wespen.** Nyom. Neuer I.-nél. I. évf. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven könyomatu arczképekkel. Ára 6 frt.
- Wochenblatt für Land- und Forstwirthe.** Beilage zum „Pester Lloyd.“ 4-rét egy íven. Nyom. a pesti részvény-nyomdában.

V i d é k e n.

- Agramer Wochenblatt.** Organ für sociales und Gemeindeleben, Volkswirthschaft, Handel und Gewerbe. (Zágráb.) Szerk.-tulajdonos Hühn Gyula. IV. évf. Nyom. a tulajdonos nyomdájában. Megjelenik hetenként 4-rét egy íven. Ára 4 frt.
- Agramer Zeitung.** (Zágráb.) Szerk. Pfeifer L. 50. évf. Nyom. Albrecht K. Megjelenik hetenként hatszor kis ívrét egy íven. Ára helyben 12 frt, postán küldve 16 frt.
- Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde.** (Nagy-Szeben.) Kiadja az egyesület. Új folyam XIV. kötet. Nyom. Gött János és fiánál. Megjelenik 8-rét füzetekben. A társulat tagjai ingyen kapják.
- Baetskaer Bote.** Organ für Politik, Volkswirthschaft und Cultur. (Ujvidék.) Szerk. és kiadó Fuchs Ignác. XX. évf. Nyom. Fuchs Ignác és fiánál. Megjelenik kedden, csütörtökön és szombaton kis ívrét egy íven. Ára 10 frt.
- Banater Post.** Wochenblatt für Politik, sociale und volkswirtschaftliche Interessen. (Pancsova.) Szerk. és kiadó Wittigschlager C. V. évf. Nyom. a kiadó nyomdájában. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven. Ára 6 frt.
- Bistritzer Wochenschrift mit der Beilage „Illustriertes Unterhaltungsblatt.“** (Beszterezse.) Szerk. és kiadó Schell C. V. évfolyam. Nyom. Filtsch J. E. örökösénél. Megjelenik hétfőn 4-rét félfíven. Ára helyben 3 frt, postán küldve 3 frt 60 kr.
- Dran, (Die).** Organ für Politik und Volkswirthschaft. (Eszék.) Szerk. Biedersfeld N. B. Kiadják Jellachich Gyula és társai. IX. évf. Nyom. Frank J. Megjelenik hetenként 3-szor kis ívrét egy íven. Ára helyben 10 frt, vidéken 12 frt.
- Eisenburger Nachrichten.** Wochenblatt für sämtliche Interessen des socialen Lebens. Organ des Pinkathaler und St. Gottharder landwirthschaftlichen Vereines. (Szombathely.) Szerk. Prager József. IV. évf. Nyom. Seiler Heinrich kiadónál. Megjelenik csütörtökön ívrét egy íven. Ára 4 frt.
- Erzähler, (Der).** Sonntags-Beilage zur „Neuen Arader Zeitung.“ (Arad.) Megjelenik vasárnap 4-ret félfíven mint a „Neue Arader Zeitung“ melléklapja.
- Fünfkirchner Zeitung für Politik und Kulturinteressen.** (Pécs.) Szerk. Gutmann J. Tulajdonos Haberényi G. VII. évf. Nyom. Ramazetter Károly. Megjelenik vasárnap és csütörtökön kis ívrét egy íven. Ára 8 frt 80 kr.
- Grenzbote.** Wochenblatt für Politik, Volkswirthschaft und Cultur-Interessen der untern Donau- und Saveländer. (Zimony.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Sopron I. C. VIII. évf. Nyom. a kiadó nyomdájában. Megjelenik hetenként egyszer kis ívrét egy íven. Ára 6 frt.
- Gr-Beeskereker Wochenblatt für den Geschäfts-, Gewerb- und Landmann.** Organ für ämtliche Verordnungen und alle Arten Anzeigen, für Gewerbe-

kunde. Gartenkunst, Land- und Hauswirthschaft. (Nagy-Becskek.) Szerk. és kiadó Pleitz Pál Ferencz. XXVI. évf. Nyom. a kiadó nyomdájában. Megjelenik szombaton kis 4 rét 1 1/2 íven. Ára 1 frt 12 kr.

Hermannstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten. (Nagy-Szeben.) Szerk. és tulajdonos Steinhausen Th. XC. évf. Nyom. a kiadó nyomdájában. Megjelenik hetenként hatszor ívrét egy íven. Ára 10 frt.

Igel (Der). Illustriertes humoristisch-satyrisches Wochenblatt für Localschwächen und Gebrechen. (Verschetz.) Szerk. és kiadó Heezl-Rak. II. évf. Nyom. Kirchner özvegyénél. Megjelenik vasárnap 4-rét féliven. Ára helyben 1 frt; póstán küldve 1 frt 20 kr.

Illustriertes Unterhaltungsblatt. (Besztercze.) Megjelenik mint a Bistritzer Wochenchrift heti melléklapja 4-rét egy íven.

Kaschauer Zeitung. Kundschaftsblatt für Kaschau und Eperjes. Localblatt für Volks-, Haus- und Landwirthschaft, Industrie und geselliges Leben. (Kassa-Eperjesi Értesítő.) (Kassa.) Szerk. Urban Gusztáv. XXXVIII. évf. Nyom. a kiadó-tulajdonos Werfer Károly nyomdájában. Megjelenik kedden, esütörtökön és szombaton ívrét egy íven. Ára helyben 5 frt., póstán küldve 6 frt.

Krassóer Zeitung. Organ für Fortschritt, sociale Interessen, Haus- und Volkswirthschaft und Unterhaltung. (Lugos.) XIX. évf. Nyom. Wenezely János kiadó nyomdájában. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven. Ára helyben 5 frt; póstán küldve 5 frt 60 kr.

Kronstädter Zeitung. (Brassó.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Gött János. Ny. Gött J. és fia Heinrich nyomdájában. Megjelenik hétfőn, szerdán, pénteken és szombaton. Kis ívrét egy íven. Ára helyben 5 frt 25 kr. Vidéken 6 frt 30 kr.

Landbote (Der). Zur Belehrung und Unterhaltung für das kath. Volk. (Temesvár.) Szerk. Grosz József. V. évf. Nyom. a kiadó Diemer C. nyomdájában. Megjelenik vasárnap 8-rét egy íven. Ára 2 frt.

Landwirthschaftliche Blätter für Siebenbürgen. Organ der landw. Bezirksvereine Groszschenk, Mediasch, Schäszburg und der Ackerbauschule zu Mediasch. (Nagy-Szeben.) Szerk. Salfeld. IV. évf. Nyom. és kiadja idősb Drotleff József. Megjelenik havonként 4-rét egy íven. A társulati tagok ingyen kapják.

Nera (Die). B. Weiskirchner Zeitung. Organ für Weinbau, Handel, Gewerbe und öffentliches Leben. (Fehértemplom.) Szerk. tulajdonos Wunder J. X. évf. Nyom. a tulajdonos nyomdájában. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven. Ára 4 frt.

Neue Arader Zeitung (Arad.) Szerk. Hatos István. Kiadó-tulajdonosok Hatos István és Ungerleider Albert. II. évf. Nyom. a kiadók nyomdájában. Megjelenik hetenként hatszor 4-rét egy íven heti melléklappal. Ára helyben 14 frt; póstán küldve 16 frt.

Neue Temesvarer Zeitung. Organ für Politik und Volkswirthschaft (Temesvár.) Szerk. Strasser Albert. IX. évf. Nyom. a kiadó-tulajdonos Steger Ernő nyomdájában. Megjelenik hetenként hatszor ívrét egy íven. Ára 16 frt.

Neutra-Trenchiner Zeitung. Organ für Kultur interessen, Land- und Volkswirthschaft, Industrie, Handel und Gewerbe. (Nyitra.) Szerk. Weisz J. VII. évf. Nyom. a kiadó Neugebauer A. nyomdájában. Megjelenik vasárnap kis ívrét egy íven. Ára 5 frt 20 kr.

- Oberungarischer Lloyd.** Wochenblatt für Handel, Gewerbe, Volks-, Haus- und Landwirthschaft. (Eperjes.) Szerk. és tulajdonos Rosenberg M. VI. évf. Nyom. az ipar- és hitelbank nyomdájában. Megjelenik hetenként egyszer ívrét egy íven. Ára 3 frt.
- Oedenburger Zeitung.** Vormals „Oedenburger Nachrichten“ Organ für Politik, Handel, Industrie und Landwirthschaft, dann für sociale Interessen überhaupt. (Sopron.) Szerk. Marbach Ernő; IX. évf. Nyom. a kiadó-tulajdonos Romwalter C. nyomdájában. Megjelenik szerdán, pénteken és vasárnap kis ívrét egy íven. Ára 9 frt.
- Oesterreichisch-ungarische Gasthofzeitung.** Organ für das gesammte Gasthofwesen. (Temesvár.) Szerk. Hirschfeld Károly. Tulajdonos Bauer M. III. évf. Nyom. Steger Ernő nyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét féliven. Ára 6 frt.
- Pannonia.** Zeitschrift für politische, sociale und volkswirthschaftliche Interessen. (Kassa.) Szerk. Quaglio Antal. V. évf. Nyom. a „Pannonia“ nyomdában. Megjelenik hetenként 3-szor. 4-rét egy íven. Ára 5 frt; póstán 6 frt 30 kr.
- Posaune (Die.)** Humoristisch-satyrische Wochenschrift. (Temesvár.) Szerk. tulajdonos Mayerfy I. C. I. évf. Nyom. Fölk K. G. nyomdájában. Megjelenik szombaton kis ívrét egy íven. Ára 5 frt.
- Pressburger Zeitung (Städtische).** (Pozsony.) Szerk. Koller Károly. CXII. évf. Nyom. Angermayer Károlynál. Megjelenik hetenként hatszor kis ívrét egy íven. Ára helyben 10 frt; póstán küldve 14 frt.
- Recht (Das).** Conservativ-fortschrittliches Organ für Politik und Volkswirthschaft, für Wissenschaft, Kunst und Literatur. (Pozsony.) Szerk. Otcoska Károly. Kiadó Mühllhammer J. E. V. évf. Nyom. Angermayer C. nyomdájában. Megjelenik hetenként hatszor 4-rét féliven. Ára 8 frt.
- Schässburger Anzeiger.** (Segesvár.) Szerk. és tulajdonos-kiadó Jördens Friedrich. V. évf. Nyom. a kiadó nyomdájában. Megjelenik szerdán és szombaton 4-rét féliven. Ára 4 frt.
- Schulfreund für die österr.-ung. Militärgränze.** (Pancsova.) Szerk. és kiadja Graszl Péter. VI. évf. Nyom. Jovanovič és Pavlovič-nál. Megjelenik havonként 8-rét egy íven. Ára 2 frt.
- Schul- und Kirchen-Bote für das Sachsenland.** (Nagy-Szeben.) Kiadó-szerk. Obert Ferencz. XI. évf. Nyom. Closius örököse nyomdájában. Megjelenik havonként 8-rét 1 1/2 íven. Ára 2 frt 40 kr.
- Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt.** (Nagy-Szeben.) Lapvezér Wolf Károly. Szerk. Hänér Heinrich; kiadja és nyomatja Drotleff és társa. Megjelenik hetenként hatszor kis ívrét egy íven. Ára 10 frt.
- Sonntags-Blätter.** Belletristische Beilage zur „Neuen Temesvarer Zeitung.“ (Temesvár.) Szerk. Strasser Albert. Nyom. a kiadó-tulajdonos Steger Ernő nyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét féliven mint a „Neue Temesvarer Zeitung“ melléklapja.
- Temesvarer Zeitung.** Politisches Tageblatt. (Temesvár.) Szerk. Sternberg Adolf. Kiadó-tulajdonos Uhrmann Mária. XXV. évf. Nyom. Magyar testvéreknél. Megjelenik hetenként hatszor ívrét egy íven „Illustrirtes Unterhaltungsblatt“ melléklappal. Ára helyben 12 frt, vidéken 16 frt.

Ungarische Biene. Organ des südungarischen Bienenzüchter-Vereines. (Temesvár.) Szerk. Grosz József. III. évf. Nyom. a Csanád-püspökmege nyomdájában. Megjelenik havonként 8-rét egy íven. Ára 1 frt.

Werschetzer Gebirgsbote. (Versecz.) Szerk. Million M. XX. évf. Nyom. a kiadó-tulajdonos Kirschner J. E. özvegye nyomdájában. Megjelenik vasárnap kis ívrét 1 1/2 íven. Ára helyben 4 frt 30 kr. póstán 5 frt.

Vegyes közlemények.

A M. Nemzeti Múzeum könyvtára az 1876-ik év első felében 3813 darab nyomtatvánnyal és 7566 darab kézirattal gyarapodott. A nyomtatványokból ajándékol nyert 1942 kötetet, és pedig a m. kir. cúriától a Hajnóczy-féle könyvtárt 615 kötetben, a m. kir. állami számvevőszéktől 315 kötetet, az országos levéltártól 118 kötetet, egyházi hatóságoktól a schematismusok gyűjteményének kiegészítésére 646 kötetet, Ráth Mór könyvkiadótól 117 kötetet, egyéb magánosoktól 233 kötetet. A beküldött kötelezettségi példányok 1130 darabra mennek. Vásároltatott: a szakmunkák pénztárából 383 kötet, a gróf Széchenyi Lajos-féle alapítványból 259 kötet. — Bekötetett 444 munka. — Az olvasótermet látogatók száma 9258-ra ment, kik 20,021 nyomtatványt és 440 kéziratot használtak.

A Kállay család levéltára. A M. Nemzeti Múzeum könyvtárának kézirategyűjteménye legújában gazdag gyarapodást nyert a Kállay nemzetség által az országos könyvtár részére felajánlott levéltárban, mely június hó 28-dikán szállított át Nagy-Kállóról Budapestre, hogy itt örök letéteményképen, elkülönítve őriztessék. Ez hazánk legjelentékenyebb családi levéltáraihoz tartozik, sőt azok között több tekintetben az első helyet foglalja el. Kiváló díszet képezi két, arany függő pecséttel ellátott oklevél, az egyik II. Andrásé 1224-ből, a másik IV. Bélaé 1251-ből. Ezek köztudomás szerint a legnagyobb ritkaságokhoz tartoznak. A Nemzeti Múzeum ekkoráig két ily arany pocsétet birt az Árpád-házi királyok korából; az esztergami primás csak egyet, és a budai kamarai levéltár szintén egyet. Továbbá figyelemre méltó, hogy a Kállay levéltárban a XIV. századbéli oklevelek feltűnő nagy számban találhatók; számuk 2420-ra megy. — Amint ezek a ha-

zai jogtörténethez nevezetes anyagot szolgáltatnak, úgy a XV. századból fennmaradt számos magánlevelek, a politikai és művelődéstörténelemhez fognak érdekes adatokat nyújtani. A levéltár a XVII. század végeig 7074 oklevelet és levelet tartalmaz s a XVIII. századból kiválogatott 209 érdekesebb oklevél és levéllel együtt, összesen 7283 darabból áll. Remélljük, hogy történetbúváraink nem mulasztandják el e kincseket értékesíteni, a Történelmi Bizottság pedig lehetővé teendi, a levéltár legrégibb és legbecesebb részének közrebocsátását. Ekként valószínűleg fognak a Kállay család intentiói is, melyek nemes és hazafias elhatározásánál tagjainak szemei előtt jebegtek.

Ő Felsége családi- és magán könyvtárának catalogusa nyomtatásban közrebocsátatik. Czime: „Die Sammlungen der vereinten Familien- und Privat-Bibliothek Sr. M. des Kaisers.“ Az első kötet 1873-ban (folio 663 l.), a második kötetnek első fele (907 l.) 1875-ben jelent meg. Az uralkodóház könyvtárának alapját I. Ferencz alapította meg, és az 1814-ben 40,000 kötetből állott, melyhez egy több mint 100,000 darabból álló arcképgyűjtemény járul. A könyvtár azóta folytonosan jelentékeny mérvekben gyarapodott. A fényesen kiállított catalogusnak egy példánya, a Múzeum könyvtárának legújabbán ő Felsége rendeletéből megküldetett.

Toldy Ferencz kéziratgyűjteményét, melyet a „Könyv-Szemle“ első füzeté ismertetett, a M. Tud. Akademia Igazgató Tanácsa, az első osztály ajánlata folytán, 3500 forinton megvásárolta.

A **M. Tud. Akadémia könyvtárában** az 1876-ik év első felében az olvasók 11,615 könyvet használtak. A könyvtár 1094 kötettel gyarapodott, melyből 518 ajándék és köteles példány, 576 pedig könyvtárusi uton vásároltatott.

A **budapesti m. kir. egyetem** könyvtárát megnyitása óta (márcz. 27.) június 15-ig 4297 egyén látogatta, kik 5057 könyvet használtak.

Az **1849-ik évi „Közlöny“ teljes példánya.** Horváth Lajos országgyűlési képviselő úrnak hazafias adományából, a Nemzeti Múzeum könyvtára a „Közlöny“ teljes példányát bírja. Az utolsó (165-ik) szám 1849 augusztus 11-én Aradon „az álladalmi nyomdában“ nyomtatott. Mint felelős szerkesztőnek, Emődi Dánielnek neve áll a lap alján.

Hat magyar könyvészeti közlöny. Kétséggkívül örvendetes tény, hogy a könyvészetnek hat közlönye van hazánkban. Ú. m.: 1) „A Ma-

gyar Könyv-Szemle.“ 2) Zilahy Sámuel „Irodalmi Hirdető“-je. (A magyar- és külföld irodalom jelesebb új termékeinek havi jegyzéke. Előfizetési ára egész évre 1 frt. 3) „Könyvtári Közlemények. Ezek időhöz nem kötött folytatólagos számokban jelennek meg. Megrendelési ár egy 20 íves folyamra 2 frt. Szerkeszti Demjén József, (úvilág-úteza 6. sz.) Eddig csak egy szám jelent meg. 4) Irodalmi Értesítő Buzarovits Gusztáv könyv-, zene- és műkereskedéséből Esztergomban. Szerkesztik Maszlaghy Ferencz és SEDA Jenő. Megjelen havonként 1—1½ nagy 8-r. íven. Előfizetési ára egész évre 1 o. é. frt. (Bírálatokat és ismertetéseket is közöl.) 5) Irodalmi Szemle. (Egerben.) Kiadó és szerkesztő Luga László. Megjelenik minden hónap elsején egy íven. Előfizetési díja 1 frt 20 kr. (Irodalomtörténeti értekezéseket, ismertetéseket és bírálatokat is hoz.) Ezekhez csatlakoztak legújabbban az „Irodalmi közlemények. Könyvészeti szaklap könyv-árusok, könyvtárak és a művelt közönség számára. Kiadja Petrik Géza könyvkereskedése Budapesten.“ Megjelenik havonként kétszer, egy negyed vagy félvnyi tartalommal. Előfizetési ára évnegyedre 50 kr. Az első szám június 15-én jelent meg.

Egy XVII. századbeli magyar utazó. Kakas de Zalanke-men, ki perzsiái utazásának leírását 1602-ben írta meg, munkája közelebb fog megjelenni. Az eredeti kézirat a párisi nemzeti könyvtárban őriztetik, melynek egyik tudós őre Schäffer úr bocsátja sajtó alá. Minthogy a bevezetésben az írónak életrajzát akarja adni, felhívja a hazai történetbuvárokat, hogy akik adatokkal rendelkeznek, ezeket vele közölni szívesek legyenek.

A M. T. Akadémia kiadásában

megjelent és saját könyvkiadó hivatalában (Budapest, akad. épület),
valamint minden könyvárusuál kapható:

- Fraknoi Vilmos** tr. A magyar országgyűlések története. 1526–1556. Három kötetben. 6 frt 60 kr.
- Pauler Gyula.** Wesselényi Ferencz nádor összeesküvése 1664–1671. Két kötetben, kötve. Kedvezményi ára az akadémiai könyvkiadó vállalat pártoló tagjai számára 3 frt 50 kr.
- Csanády Gusztáv.** A must és bor főbb alkotórészeinek meghatározási módszerei. 18 rajzzal. Koszorúzott pályamunka. 40 kr.
- Helmár Ágost.** Bonfiniusnak mint történetírónak jellemzése és műve kűtfőinek méltatása. 1876. 50 kr.
- Bálint Gábor.** Kazáni-tatár nyelvtudományok. I. füzet: Kazáni-tatár szövegek. 1876. 1 frt.
- Petzval Ottó.** A csillagászat elemei, különös tekintettel a matematikai földrajzra. Számos fametszettel. 1875. 2 frt 80 kr.
- Télly Iván.** Aeschylus. 1576. 80 kr.
- Imre Sándor.** Nyelvtörténelmi tanulságok a nyelvújításra nézve. 1876. 60 kr.
- Dr. Weselovszky Károly.** Statistikai tanulmányok hazánk közegészségi állapota felett. 1875. 70 kr.
- Wenzel Gusztáv.** Az országos jog és a particuláris jogok közti viszony hazai jogrendszerünkben. 1876. 60 kr.
- Arany János.** Széchenyi emlékezete. 1860. 4-rét. 16 lap. 40 kr.
- Budenz József.** Magyar-ugor összehasonlító szótár. I. és II. füzet. 1873–1875. 8-rét. 431 lap. Egy-egy füzet 1 frt.
- Emlékkönyv** (akadémiai) Kazinczy Ferencz születése évszázados ünnepéről. 1859. október 27-en. 1859. 4-rét. 83 lap. 50 kr.
- Fábián István.** Finn nyelvtan. 1859. 8-rét. 292 lap. 50 kr.
- Hellen classicusok magyar fordításokban:**
1. kötet. Sophocles, Oedipusz a király. — Euripides, Iphigeneia Aulisban. Fordította Guzmics I. 1810. 8-rét. 240 lap. 20 kr.
  2. kötet. Homer Odysseája. Ford. Szabó István. 1857. 8-rét. 336 lap. (Kilián Gy. sajátja) 70 kr.
  3. kötet. Párhuzamos életrajzok Flutarchból. Ford. Székács József. 1847. 8-rét. XIII. 395 lap. 1 frt.
- Horatius levelei.** Fordítá Kis János, az eredeti textussal Doering szerint s Wieland magyaráló jegyzeteivel Kazinczy F. által. 1833. 8 rét. 549 lap. 1 frt.
- Hunfalvy Pál.** Finn olvasókönyv. (Chrestomathia Fennica) I. kötet. Finn olvasmányok a finn nyelvet tanulók számára. 1861. 8-r. XVI. 580 l. füzve 1 frt.
- Imre Sándor.** A magyar nyelvújítás óta divatba jött idegen és hibás szólások bírálata, tekintettel az újítás helyes módjaira. 1873. 8-r. VIII, és 213 l. 1 frt.
- Kalevala.** A finnek nemzeti eposza. Az eredetiből ford. Barna Ferdinánd, m. t. akadémiai l. tag. 1871. Nagy 8-rét. XV és 336 lap. 1 frt.
- Kazinczy Ferencz** eredeti munkái. Összeszedte Bajza és Schedel. Két kötet. 1836. 8-r. XII 305 és VII 414 l. I. köt (elfogyott). II. köt. Utazások 40 kr.

- A magyar nyelv rendszere.** Közrebocsátá a magyar tudományos társaság. 2-ik kiadás. 1847. 8-rét. 374 lap. 20 kr.
- Szarvas Gábor.** A magyar igeidők. 1872. 8-rét. XVII és 308 lap. 1 frt.
- Szász Károly.** Széchenyi emlékezete. 1860. 8-rét 15 lap. 10 kr
- Tájszótár** (magyar). 1838. 8-rét. 397 lap, kötte 40 kr.
- Ponori Thewrewk Emil.** A helyes magyarság elvei. 1873. 8-rét. VIII és 112 lap. 50 kr.
- Toldy Ferencz** A régi magyar nyelvészek Erdősítől Tsétsiig. (Corpus Grammaticorum Linguae Hungaricae Veterum.) A magyar tudományos Akadémia megbizásából. 1866. 8-rét. XVIII és 717 lap. 2 frt.
- Toldy Ferencz.** Kazinczy Ferencz és kora. (Életrajzi emlék születésének százados ünnepére. Diszkiadás 1. és 2. rész (1—3 könyv) egy arcképpel. 1859—60. 4-rét. XXX és 211 lap. 1 frt.
- Aristoteles** Nikomachoszhoz ezimzett Ethikája. Fordította Haberern Jonathán. 1873. 8-rét. XCIX és 304 lap. 1 frt.
- Érdy János.** Erdély érmei. Egy képatlaszszal. 1862. 4-rét. 186 lap szöveg és 24 réztáblával 2 frt.
- Frankl Vilmos.** A hazai és a külföldi iskolázás a XVI. században. 1873. 8-rét. VIII és 424 lap. 1 frt.
- Gegő Elek.** A moldvai magyar telepekről, egy földabroszszal. 1838. 8-rét. 166 lap. 20 kr.
- Hetényi János.** A magyar parthenon előcsarnokai. 1853. 8-r. 109 lap. 20 kr.
- Hitbizományok** (A magyar) átalakításáról. Az Akadémia által 1846-ban b. Deresényi János-féle jutalmakkal koszorúzott pályamunkák. I. Keresztury József: A hazánkban létező hitbizományok átalakítási terve. — II. Benzur János: A magyar hitbizományok czélszerű átváltoztatásáról. — III. Varga Soma: A hazai hitbizományok átalakításáról. 1847. 8-r. 264 lap. 3 táblával. 20 kr.
- Kiss Károly.** Hunyady János utolsó hadjárata Bolgár- és Szerbországon. 1454-ben, és Nándorfehérvár fölmentése a török táboritástól, 1456. 2 táblával. 1857. 8-r. 117 lap. 50 kr.
- Knauz Nándor.** Az országos tanács és országgyűlések története 1445—1452-ben. 1854. 8-rét 175 lap. 50 kr.
- , — Évmutató Fejér György magyar okmánytárához. 1862. 8-r. 44 l. 20 kr.
- Magyar László** Délafrikai utazásai 1849—1857. években. A M. Tud. Akadémia megbizásából sajtó alá egyengette és jegyzésekkel ellátta Hunfalvy János. Első köt. 1 földabrosz- és 8 kőiratú táblával. 1859. 8-rét, XVI és 464 lap. 1 frt.
- , — Délafrikai levelei és naplókivonatai. Kiadta Hunfalvy János. Egy abroszszal. 1857. 8-rét, 92 lap. 50 kr.
- Matlekovits Sándor.** A vasuti különbözeti viteldijak. A m. t. Akadémia által díesérettel kitüntetett pályamunka. 1875. 8-rét, 172 lap. 1 frt.
- Mátray Gábor.** Történeti, bibliai és gunyoros magyar énekek dallamai a XVI. századból. 1859. 4-rét, 141 lap. 1 frt.
- Mocsy Mihály.** Elméikedések a physiologia és psychologia körében, különös tekintettel a polgári és erkölesi nevelésre. 1839. 8-rét, 143 lap. 10 kr.